

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра менеджменту імені професора Л.І. Михайлової

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь – «Магістр»

**на тему: Управління інвестиційним проектом з використанням різних
видів інновацій в умовах діяльності підприємства**

Виконав:

Яковенко Руслан Вікторович
здобувач спеціальності
073 «Менеджмент»
ОП «Адміністративний менеджмент»

Керівник:

Стоянець Наталія Валеріївна
професор кафедри менеджменту

Рецензент:

Рекуненко Ігор Іванович
Д. е. н., професор, завідувач кафедри
управління імені Олега Балацького,
Сумського державного університету

Суми – 2023

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет	Економіки і менеджменту
Кафедра	Кафедра менеджменту імені професора
Освітній ступінь	Л.І. Михайлової
Спеціальність	«Магістр»
	073 «Менеджмент»
	ОП «Менеджмент організацій і адміністрування»

Затверджую:

Завідувач кафедри _____

(посада, ПІБ)

« ____ » « ____ » 20 ____ р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Яковенко Руслана Вікторівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

- Тема роботи:** Управління інвестиційним проектом з використанням різних видів інновацій в умовах діяльності підприємства
- База практичного дослідження:** ПАТ «Рудьківське» Бобровицького району Чернігівської області

керівник роботи

Стоянець Наталія Валеріївна, д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом по університету від « ____ » 20 ____ р. № ____

3. Строк подання студентом закінченого проекту (роботи) « ____ » 2023 р.

4. Вихідні дані до проекту (роботи):

первинні та зведені документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, статутні та установчі документи, фінансова, статистична звітність досліджуваного підприємства, законодавчо - нормативні акти з питань діяльності сучасного підприємства, монографії, фахові наукові статті та доповіді на міжнародних науково-практичних конференціях з питань управління інноваційною діяльністю підприємства.

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

дослідити теоретико-методичні аспекти управління інноваційно-інвестиційною діяльністю сільськогосподарського підприємства

обґрунтувати та надати визначення «управління інвестиційною діяльністю підприємства»;

ознайомитись з існуючими напрямками удосконалення управління інноваційною діяльністю підприємства;

надати організаційно-економічну характеристику досліджуваному підприємству ПАТ «Рудьківське»;

здійснити аналіз та оцінку управління інноваційною діяльністю, розрахувати показники фінансово-економічної готовності підприємства для здійснення інноваційної діяльності

запропонувати можливі варіанти пропозицій по удосконаленню управління інвестиційною діяльністю підприємства;

сформулювати висновки.

6. Дата видачі завдання: « ____ » 20 ____ р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів підготовки кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення та затвердження теми дослідження, складання плану – графіку виконання роботи	листопад 2022 р.	виконано
2.	Підбір та аналіз літературних джерел, підготовка першого теоретичного розділу	грудень 2022 р. – січень 2023 р.	виконано
3.	Збір аналітичної інформації, обробка результатів дослідження та підготовка другого розділу роботи	травень-липень 2023 р.	виконано
4.	Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи	серпень - вересень 2023 р.	виконано
5.	Підготовка висновків, пропозицій та узгодження з керівником	жовтень 2023 р.	виконано
6.	Підготовка кінцевого варіанту кваліфікаційної роботи	листопад 2023 р.	виконано
7.	Опрацювання зауважень керівника, перевірка на автентичність	20-25 листопада 2023 р.	виконано
8.	Рецензування кваліфікаційної роботи	29-30 листопада 2023 р.	виконано
9.	Представлення кваліфікаційної роботи на кафедрі, деканат	4 грудня 2023 р.	виконано
10.	Підготовка доповіді, презентації до кваліфікаційної роботи та її попередній захист	12 грудня - 16 грудня 2023 р.	виконано
11.	Захист кваліфікаційної роботи	19 грудня 2023 р.	виконано

Студент

(підпис)

Р.В. Яковенко

Керівник роботи

(підпис)

Н.В. Стоянець

Перевірку на автентичність проведено.

Н.М. Баранік

Дипломна робота допущена до захисту

(підпис)

М.О. Лищенко

АНОТАЦІЯ

Яковенко Р.В. Управління інвестиційним проектом з використанням різних видів інновацій в умовах діяльності підприємства.

Кваліфікаційна робота за спеціальністю 073 «Менеджмент» ОПП «Менеджмент організації та адміністрування», Сумський національний аграрний університет, Суми, 2023. – Рукопис.

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретико-методичні основи управління та інноваційною та інвестиційною діяльністю сільськогосподарського підприємства. Визначено сутність та теоретичні аспекти інноваційної діяльності підприємства та особливості її формування в аграрній сфері показали з позиції системного підходу в управлінні, система управління інноваційною діяльністю є сукупністю взаємопов'язаних елементів, які забезпечують цілісність цієї системи, з притаманними їм взаємозв'язками між собою і зовнішнім середовищем, що спрямовані на досягнення цілей діяльності на засадах оптимізації ризиків, витрат і результатів діяльності.

В роботі проаналізовано економічні та фінансові показники діяльності підприємства. Встановлено що підприємство спеціалізується на вирощуванні зернових озимої пшениці, ріпаку та соняшнику. На підприємстві працює 33 постійних працівників. Виконання функцій інноваційно-інвестиційного менеджменту підприємства здійснюють заступники директора та виробничий відділ. Встановлено, що на підприємстві впроваджуються інновації таких видів: технологічні, технічні, логістичні, маркетингові та управлінські. Здійснено оцінку готовності підприємства до залучення інвестицій.

Запропоновано використовувати інноваційні краудфандингових цифрові платформи для залучення інвестиційних проектів. Розроблено карта портфелю агроінновацій для стратегічної зони господарювання ПрАТ «Рудьківське». Обґрунтовано впровадження інноваційного проекту «екологоорієнтованого виробництва та вирощування продукції EGSP» для забезпечення існуючої потреби в біодизелі.

Наочність отриманих результатів дозволяє видозмінювати тип інноваційної стратегії відповідно до змін зовнішнього та внутрішнього середовища, акцентуючи увагу керівництва на переорієнтації пріоритетів інноваційного розвитку підприємства, яке може виникнути у відповідь на зміни середовища.

Ключові слова: управління, менеджмент, інвестиційна діяльність, розвиток, інновації.

SUMMARY

Yakovenko R.V. Management of an investment project using various types of innovations in the conditions of the enterprise.

Qualification work on specialty 073 «Management» SQP «Management of Organization and Administration», Sumy National Agrarian University, Sumy, 2023. - Manuscript.

The theoretical and methodological foundations of management and innovative and investment activities of the agricultural enterprise were investigated in the qualification work. The essence and theoretical aspects of the innovative activity of the enterprise and the peculiarities of its formation in the agrarian sphere have been determined, from the standpoint of a systemic approach in management, the system of managing innovative activity is a set of interconnected elements that ensure the integrity of this system, with their inherent interrelationships between themselves and the external environment aimed at achieving the goals of activity based on the optimization of risks, costs and results of activity.

The paper analyzes the economic and financial indicators of the enterprise. It was established that the enterprise specializes in the cultivation of winter wheat, rape and sunflower grains. 33 permanent employees work at the enterprise. The functions of innovation and investment management of the enterprise are performed by deputy directors and the production department. It was established that the following types of innovations are implemented at the enterprise: technological, technical, logistical, marketing and managerial. A SWOT analysis of the enterprise was carried out.

It is proposed to use innovative crowdfunding digital platforms to attract investment projects. A map of the agro-innovation portfolio has been developed for the strategic management zone of PJSC "Rudkivske". The implementation of the innovative project "Eco-oriented production and cultivation of EGSP products" to meet the existing need for biodiesel is substantiated.

The visibility of the obtained results allows changing the type of innovation strategy in accordance with changes in the external and internal environment, focusing the attention of the management on the reorientation of the priorities of the innovative development of the enterprise, which may arise in response to changes in the environment.

Keywords: management, innovative activity, development, investment activity, development, innovation.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	7
ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПРОЕКТОМ З ВИКОРИСТАННЯМ РІЗНИХ ВИДІВ ІННОВАЦІЙ В УМОВАХ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	11
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СТАНУ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЕКТАМИ В УМОВАХ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «РУДЬКІВСЬКЕ»	22
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства	22
2.2 Аналіз стану управління інвестиційно-інноваційною діяльністю підприємства	30
2.3 Оцінка потенціалу ПрАТ «Рудьківське» в контексті інвестиційно-інноваційної діяльності аграрного підприємства	40
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПРОЕКТОМ З ВИКОРИСТАННЯМ РІЗНИХ ВИДІВ ІННОВАЦІЙ В УМОВАХ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «РУДЬКІВСЬКЕ»	50
3.1 Впровадження краудфандингових інноваційних цифрових платформ для агроінвестування	50
3.2 Обґрунтування портфелю інвестиційних проектів агроінновацій для ПрАТ «Рудьківське»	56
3.3 Впровадження інноваційного проекту «екологоорієнтованого виробництва та вирощування продукції EGSP»	61
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ	72
ДОДАТКИ	75
ДОДАТКИ А Наукові публікації	76
ДОДАТКИ Б Сукупність показників оцінки рівня фінансово-економічної готовності підприємства до інноваційної діяльності	80
ДОДАТКИ В Фінансова звітність	81

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ПрАТ – Приватно акціонерне товариство

НДДКР - науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи

ІД –інноваційна діяльність

ІНД –інвестиційна діяльність

ВСТУП

Актуальність теми. Стрімкий розвиток конкуренції ставить нові виклики перед керівниками сільськогосподарських підприємств. На особливу увагу заслуговують питання дієвої організації інноваційної діяльності на підприємстві, та не лише впровадження інновацій, а ще більш актуальними є питання щодо належного управління цим видом діяльності. Адже управління інноваційною діяльністю це ключовий елемент, від ефективності якого залежить підвищення добробуту суспільства в цілому, розвиток підприємницької діяльності окремого господарюючого суб'єкта та добробут всіх його працівників. Зважаючи на це проблема управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств стає особливо актуальною.

Стан вивчення проблеми. Дослідженню проблематики пов'язаної з питаннями управління інноваціями та, зокрема, управління інноваційною діяльністю приділено значну увагу в роботах багатьох вітчизняних вчених та їх зарубіжних колег, зокрема таких як: В.Аранчій [1], Бухало [2], І. Баланюк [3], О.Бервено [4], Н. Гнатюк [5], А. Залєвська-Шишак [6], О. Мазуренко [8], . О.Охріменко [10], С.Соколюк [15], А. Боговіз [18], Бареунтес-Фентус [19], Огундарі [20], В. Якубів [22], М. Таїрова [26] та інших.

Зв'язок роботи з науковими темами. Кваліфікаційна робота виконана згідно з планом науково-дослідних робіт кафедри менеджменту імені професора Л.І. Михайлової Сумського національного аграрного університету за темою: «Розвиток менеджменту у контексті міжнародних інтеграційних процесів» (державний реєстраційний номер 0119U102483). В рамках зазначеної науково-дослідної теми здобувачем вищої освіти виконане теоретичне обґрунтування та практичне опрацювання шляхів вдосконалення управління інноваційною діяльністю в сільськогосподарському підприємстві.

Метою дослідження є теоретико-методичне узагальнення положень та розробка практичних рекомендацій по вдосконаленню управління інвестиційних проектів з різним видом інновацій ПрАТ «Рудьківське».

Відповідно до поставленої мети були поставлені такі **завдання**:

- дослідити теоретико-методичні аспекти управління інвестиційно-інноваційною діяльністю сільськогосподарського підприємства в сучасних умовах;
- визначити проблеми управління розвитку інвестиційною діяльністю підприємства та надати організаційно-економічну характеристику, стан впровадження інновацій ПрАТ «Рудьківське»;
- здійснити оцінку фінансово-економічної готовності до інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства та здійснити SWOT аналіз галузі в умовах ризикованого виробництва;
- запропонувати модель управління інноваційною діяльністю в системі менеджменту підприємства;
- запропонувати та економічно обґрунтувати заходи щодо впровадження інноваційного проекту при ризикованому виробництві в ПрАТ «Рудьківське»;

Об'єктом дослідження є процеси управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в ПрАТ «Рудьківське».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів щодо управління інвестиційним проектом та інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств.

Елементами наукової новизни одержаних результатів є обґрунтування пропозицій щодо поліпшення управління інвестиційною діяльністю в ПрАТ «Рудьківське» в основу якого покладено впровадження технологічних, технічних та управлінських інновацій. В рамках реалізації запропонованих інноваційних заходів, моделюється сценарний розвиток доцільності їх запровадження на підприємстві.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що здійснені дослідження дозволяють вдосконалити управління інноваційною діяльністю в ПрАТ «Рудьківське». Матеріали досліджень, проведених у кваліфікаційній роботі, передані на підприємство. Дослідження та висновки,

отримані в результаті написання кваліфікаційної роботи, можуть бути використані викладачами кафедри під час проведення лекційних та семінарських занять для здобувачів вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент» ОП «Менеджмент організації та адміністрування».

При написанні кваліфікаційної роботи використовувались такі **методи дослідження**: методи наукової абстракції, аналізу, синтезу, індукції, дедукції, логічного аналізу, системного підходу тощо. Для розв’язання визначених завдань дослідження також застосовувались методи: монографічний – при вивченні літературних джерел, практики управління інноваційною діяльністю; структурний аналіз, порівняльний аналіз, коефіцієнтний аналіз та інші.

Інформаційна база. Джерелами інформації для написання кваліфікаційної роботи були нормативно-законодавчі акти, установчі документи, фінансова звітність ПрАТ «Рудьківське» за 2020-2022 рр.; наукові статті, тези, підручники, посібники з теми дослідження.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Положення кваліфікаційної роботи доповідалися автором на двох наукових конференціях:

1. Яковенко Р.В. Інноваційні тренди в менеджменті аграрних підприємств. *Проблеми управління підприємств у сучасних умовах*: Матеріали ХІХ Міжнарод. наук.-практ. конф., Київ, 18-19 квітня 2023 р.: тези доп. К.: НУХТ, 2023. С. 140-142

2. Яковенко Р.В. Управління інвестиційною діяльністю підприємств аграрного сектору. *Підприємництво та бізнес-адміністрування в умовах діджиталізації*: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., Харків, 01–28 лют. 2023 р. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. С.161-162.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 22 найменувань. Основний текст викладений на 71 сторінках комп’ютерного тексту, робота містить 22 таблиці, 5 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПРОЕКТОМ З ВИКОРИСТАННЯМ РІЗНИХ ВИДІВ ІННОВАЦІЙ В УМОВАХ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Умови ринкової економіки впливають на діяльність сільськогосподарських підприємств через ряд факторів, з яких ключовим є ефективність їх інвестиційної діяльності. Інвестиції є важливим елементом ринкової економіки, які дозволяють сільськогосподарським підприємствам розширювати свої потужності і збільшувати виробництво. Проте, досягнута наразі рівень інвестиційної активності в сільському господарстві не вистачає для повноцінного рушія економічних процесів. Інвестиції недостатні, структура їх розподілу не є раціональною і спотворена ціновими дисбалансами, а коефіцієнти ефективності обмежені різними організаційно-економічними факторами. Одночасно в сучасних економічних умовах власники капіталу мають різноманітні можливості для вкладання вільних коштів. Однак, для досягнення взаємної згоди між власником капіталу та його споживачем необхідно використати специфічні характеристики, які допоможуть оцінити ефективність проектів, стан об'єкта інвестування та надійність майбутніх інвестицій [16, с. 141].

Паралельно вважається, що для успішного впровадження інновацій в аграрних підприємствах необхідно створити ефективну систему управління. Це означає, що нововведення повинні бути вплетені у всі аспекти підприємницької діяльності, що охоплюються системою управління сільськогосподарськими підприємствами. Функціонування і співробітництво всіх виробничих і переробних ланок підприємства є ключовими для успіху. Це означає, що всі відділи та підрозділи мають працювати відповідно до спільних цілей та завдань, щоб забезпечити ефективність та конкурентоспроможність на ринку товарів і послуг [17].

Багато вчених вважають, що визначення інвестицій у Законі України «Про інвестиційну діяльність» [12] є одним з найкращих на сьогоднішній день, оскільки воно враховує сутність інвестування та визначає його як послідовний процес вартісних і дохідних соціальних інвестицій, а також містить класифікацію інвестицій. Проте таке визначення не повністю розкриває економічну природу інвестицій, що є складним явищем, зводячи його до конкретної витрати ресурсів на комерційні чи соціальні цілі.

Найпоширенішими напрямками реалізації інвестиційних аграрних проектів у країні станом на 01.01.2022 р. були такі (будівництво або реконструкція) [9]: - вирощування ВРХ – 89 од. (23,4 %), у тому числі: молочного напрямку – 72 од. (18,9 %) та м'ясного напрямку – 17 од. (4,5 %); - обробка, зберігання та переробка зерна й насіння – 73 од. (19,2 %); - свинокомплекси – 62 од. (16,3 %); - овоче- та фруктосховища – 35 од. (9,2 %); - птахокомплекси – 23 од. (6,1 %); - багаторічні насадження – 13 од. (3,4 %); - краплинне зрошення – 13 од. (3,4 %); - переробка сільськогосподарської сировини – 6 од. (1,6 %) та ін.

Отже, основні інвестиційні проекти в цій галузі фокусуються на скотарстві, а також на обробці, зберіганні та переробці зерна й насіння. Зрозуміло, що рівень інноваційності кожного з цих проектів може варіюватися, але вірогідно, більшість, якщо не всі, можна вважати інноваційними, оскільки сучасні інвестори майже завжди будуть вкладати кошти в застарілі технології.

На державному рівні така дефініція інновацій наведена в законі України «Про інноваційну діяльність»: «інновації – нові (випробувані) і/або вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукти або послуги, а також організаційно-технічні рішення – виробничі, адміністративні, комерційні та інші, що значно покращують структуру та якість виробництва і/або соціальної сфери» [11]. Це означає, що визначення поняття інновацій, що закріплене на державному та законодавчому рівні, повністю відповідає загальноприйнятим міжнародним стандартам і практиці. Сучасні вітчизняні

економісти в своїх дослідженнях наголошують на тому, що інновація представляє собою процес, який виникає завдяки використанню ідей та винаходів, які створюються за допомогою розумової праці. Цей процес призводить до розробки нових видів продукції та нових технологій з кращими характеристиками.

З іншого боку, нововведення можна визначити як стадію, коли наукова ідея перетворюється на технічний винахід і досягає стадії практичного використання, що приносить прибуток. Цей процес включає в себе практичне впровадження ідей, які раніше були лише теоретичними. Отже, можна сказати, що інновація та нововведення є нерозривними компонентами розвитку економіки. Інновація відбувається на рівні генерації нових ідей та винаходів, тоді як нововведення є процесом їх практичного впровадження, що приносить фінансову вигоду.

Значення інноваційної діяльності в аграрному секторі економіки полягає у розробці і впровадженні прогресивних методів ведення господарства, що сприяють ефективному виробництву продукції. Це означає, що в аграрному виробництві застосовуються нові методи та техніки, які базуються на науковому та інноваційному потенціалі. Також важливо враховувати нову кадрову політику, яка спрямована на управління кадрами з урахуванням наукових та інноваційних аспектів. Використання техніки нового покоління також має велике значення для забезпечення успішної інноваційної діяльності в аграрному секторі [15].

Розвиток сільського господарства через інвестиції та інновації вимагає активного ігрового процесу. Цей процес включає в себе ефективне використання фінансових ресурсів, залучення додаткових джерел фінансування та пошук потенційних інвесторів, а також створення нових знань, ідей та технологій через освоєння нових наукових відкриттів, винаходів та розробок. Також важливим елементом є впровадження нововведень та вибір найкращих форм організації та управління виробництвом.

Аграрна інновація – як інвестиційний проект це впровадження нововведень в аграрний сектор економіки з метою підвищення його ефективності та забезпечення стабільного розширеного розвитку агропромислового виробництва. Це означає використання результатів наукових досліджень і розробок для впровадження нових сортів рослин, порід тварин і птиці, а також нових технологій у галузі рослинництва, тваринництва та переробної промисловості. Крім того, це також означає впровадження нових продуктів харчування чи матеріалів, нових підходів до соціальних послуг та нових форм організації і управління підприємством. Всі ці інновації спрямовані на підвищення ефективності аграрного виробництва.

Таблиця 1.1 - Потенційні види інвестиційних проектів агроінновацій в першорядних галузях сільськогосподарського виробництва

Вид агроінновацій (напрями)	
рослинництво	тваринництво
Селекція (підвищення стійкості до ґрунтово-кліматичних умов та шкідників, одержання насіння елітних сортів)	Біотехнології (збереження генофонду тварин; удосконалення якості продуктів тваринництва; поліпшення продуктивності тварин з використанням селекційних методів розведення)
Генна інженерія та ГМО(стійкість рослин до втрат врожаю, хвороб, шкідників; скорочення процесу догляду та переробки продукції)	Племінна робота (удосконалення існуючих та створення нових порід тварин, використання генетичного потенціалу кращих порід)
Органічне землеробство (відсутність пестицидів та добрив; зменшення шкідливого впливу сільськогосподарського виробництва на навколишнє середовище)	Системи годівлі (ефективність використання різних режимів годівлі, зниження втрат корму, точність дозування та роздачі кормів)
Мікрозрошення(забезпечення оптимального рівня вологості в посушливих умовах; економія поливної води)	Техніко-технологічне забезпечення(удосконалення умов утримання та обслуговування тварин;
Нанотехнології (сприяють збільшенню врожайності; сприяють прискоренню фотосинтезу рослин та озоненню повітря)	зниження витрат на виробництво одиниці продукції; поліпшення якості тваринної продукції)
	Ресурсозберігаючі технології (зниження витрат і собівартості, підвищення відтворювальної здатності тварин, спеціалізація робіт щодо вирощування та утримання тварин)
Удосконалення системи маркетингу, кооперація з науковими установами та переробними підприємствами	

Джерело: сформовано за [10].

Так, значення інноваційної та інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки можна описати як розробку і впровадження прогресивних

методів ведення господарства, що включають ефективне виробництво продукції, нову кадрову політику, яка враховує науковий та інноваційний потенціал, а також використання сучасної техніки.

Управління інноваційною діяльністю та залучення інвестиційних проектів на аграрних підприємствах стикається з рядом проблем, які заважають ефективному розвитку сільського господарства. Серед цих проблем можна виділити невизначеність економічної ситуації, жорстку конкуренцію, інфляційні процеси, спад попиту, нерівномірність цін, недостатні обсяги інвестицій в основний капітал підприємств.

Таблиця 1.2 - Чинники що заважають інвестиційним проектам в якості інноваційної діяльності

Чинники що заважають інвестиційній діяльності	Чинники що заважають інноваційній діяльності
- низька рентабельність аграрного сектору; - високий рівень корупції та недостатня захищеність прав інвесторів; - складність та бюрократичність процесу отримання дозволів та ліцензій; - невідповідність якості інфраструктури потребам сільськогосподарського виробництва; - недостатня розвиненість ринкових механізмів та фінансової підтримки для аграрних підприємств; - високий рівень впливу природних катастроф і погодніх умов на виробництво. - недостатня рівень державної підтримки сільського господарства; - обмежений доступ до сучасних технологій і обладнання в сільському господарстві; - недостатній розвиток інфраструктури в сільському господарстві; - недостатній рівень освіти та навчання в сільському господарстві; - недостатнє використання природних ресурсів і екологічні проблеми в сільському господарстві.	-відсутність коштів в межах підприємства або групи підприємств -відсутність фінансування з джерел за межами підприємства -занадто високі витрати на інноваційну діяльність -відсутність кваліфікованого персоналу -відсутність інформації про технології -труднощі знаходження партнерів для інноваційної діяльності -на ринку домінують певні підприємства -не визначений попит на інноваційні товари чи послуги -немає необхідності у зв'язку з попередньою інноваційною діяльністю підприємства - не потрібно у зв'язку з невизначеним попитом або відсутністю попиту на інновації

Джерело: розроблено на основі [6].

Переваги впровадження інвестиційних проектів у інноваційну діяльність сільськогосподарського підприємства включають: покращення виробничих процесів: Впровадження інноваційних проектів дозволяє покращити матеріально-технічне забезпечення та систему товароруху, сприяє

підвищенню ефективності виробництва та зниженню витрат на виробництво.

Оптимізація організаційної структури управління через впровадження інноваційних проектів дозволяє змінити організаційну структуру управління, зробити її більш гнучкою та створити більш демократичний стиль керівництва. Для цього застосовуються нові методи управління виробництвом, включаючи методи управління інноваційними проектами такі зміни також вимагають оновлення кадрового складу, готового до реалізації інноваційних змін. Адаптація до зовнішнього середовища здійснюється через впровадження інноваційних проектів дозволяє підприємству адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі, таких як зміни в законодавстві або ринкові тенденції, це дозволяє підприємству зберігати конкурентоспроможність та успішно функціонувати в умовах змін. Зниження вартості виробництва, впровадження інноваційних проектів може призвести до зменшення витрат на виробництво, це дозволяє знизити ціну для кінцевого споживача та отримати конкурентну перевагу. Зменшення вартості виробництва також допомагає підприємству ефективно конкурувати на ринку [2].

Кожен успішний інвестиційний проект, який реалізовується на підприємстві, розширює його можливості. Очевидна перевага інвестиційно-інноваційної діяльності полягає в тому, що вона забезпечує стабільний та довгостроковий розвиток підприємства, який є вирішальним у конкурентній боротьбі. Слід зазначити, що підприємства, що займаються інвестиційними та інноваційними проектами, мають ряд особливостей. Для кращого розуміння необхідно розглянути, як впровадження інноваційних проектів сприяє розвитку економічного потенціалу підприємства.

Основна мета сільськогосподарського виробництва полягає в збільшенні обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, зокрема найбільш затребуваних видів продуктів харчування, і в розвитку експорту переробленої сільськогосподарської продукції. У найближчий період, для досягнення цієї мети, необхідно забезпечити максимальну підтримку сільськогосподарських товаровиробників з боку держави шляхом створення сприятливих умов та інфраструктури для виробництва первинної переробки,

зберігання та збуту конкурентоспроможної продукції. Всі ці заходи значно впливають на організацію інвестиційно-інноваційної діяльності. Хоча аграрна господарська діяльність може бути недостатньо потужною, вона все ж впливає на обсяг вітчизняного сільськогосподарського виробництва в світовому масштабі (рисунок 1.1).

На сучасному етапі інноваційний процес в секторі економіки України має свої особливості. Зокрема, існують значні обмеження у впровадженні інноваційних технологій. Більшість практик виробництва у сільському господарстві є ресурсно-споживчими і орієнтованими на агробізнес. Наразі кількість вітчизняних агропідприємств, які використовують проривні технології світового рівня, не перевищує 15%.

Рисунок 1.1 - Форми і методи забезпечення реалізації пріоритетів інноваційної діяльності аграрної сфери.

Джерело: сформовано автором за [8]

Це свідчить про те, що існує значний потенціал для покращення у цьому напрямі. Інноваційна діяльність у аграрному секторі також характеризується непродуманістю провідних напрямів. Зокрема, розробка та впровадження ресурсозберігаючих та екологічних технологій захисту мають велике значення, але до цього часу організованих досліджень у цьому

напрямі недостатньо. Крім того, в сільському господарстві практично відсутні біотехнологічні дослідження. Це є однією з найбільших проблем, оскільки біотехнології можуть внести вагомий внесок у розвиток інноваційного процесу у цьому секторі. Також варто відзначити, що організаційна структура інноваційного процесу в аграрному секторі не сформована належним чином. Відсутність цілісного бачення та координації у цій сфері ускладнює впровадження інноваційних проектів та призводить до втрати можливостей з розвитку. Аналіз наукових досліджень щодо підтримки інвестиційних проектів в сільському господарстві та інноваційної діяльності аграрних підприємств показує, що фермери скористалися різними видами підтримки. За дослідженнями закордонних вчених рисунок 1.2, було визначено шість основних функцій, які здійснюють такі послуги.

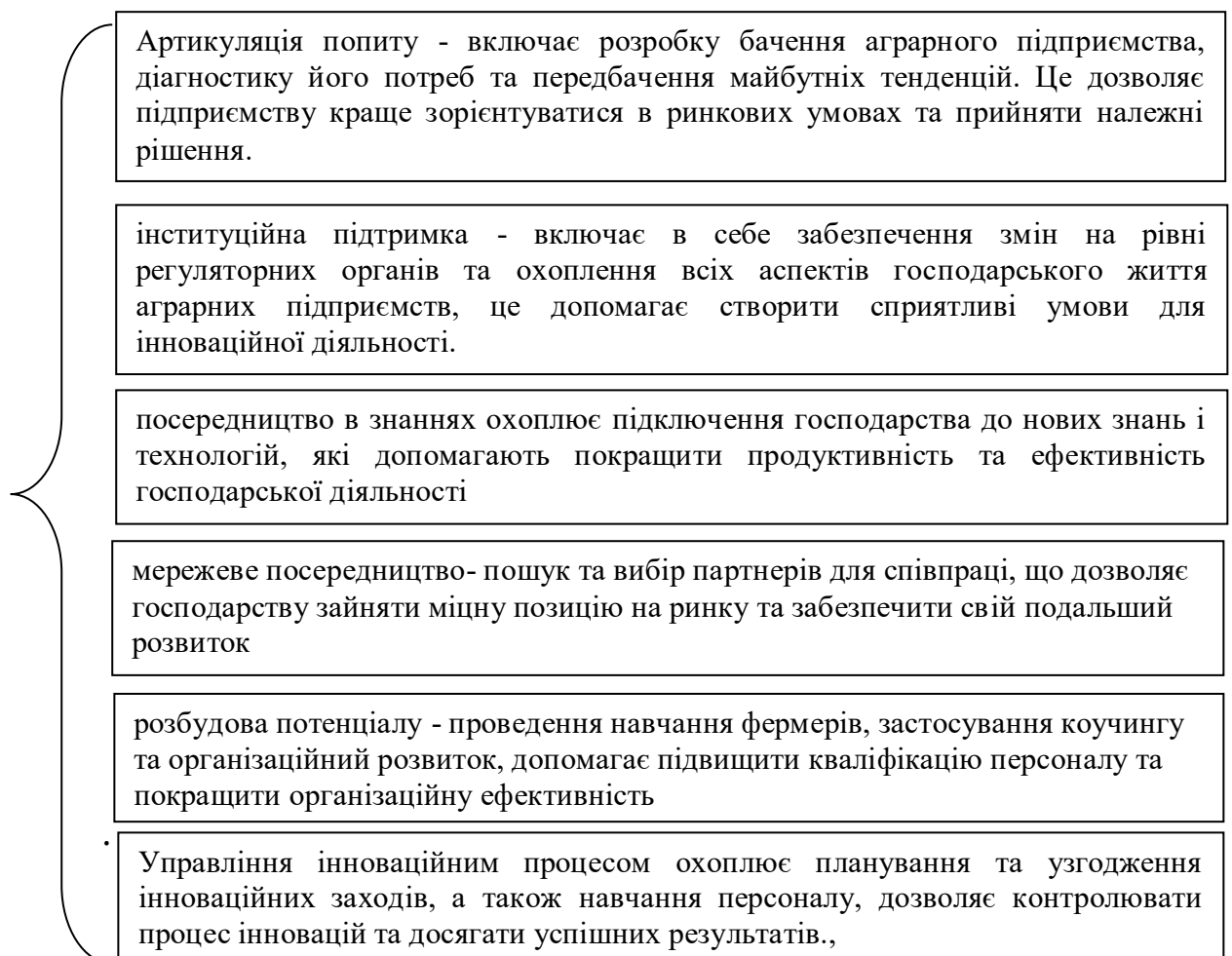

Рисунок 1.2- Функції підтримки інвестиційних проектів в сільському господарстві

Джерело: [3, 24-26].

Враховуючи ці функції, можна стверджувати, що послуги підтримки інновацій у сільському господарстві та інноваційна діяльність аграрних підприємств відіграють важливу роль у забезпеченні успішності та стабільності цих підприємств.

Ми здійснили дослідження щодо інвестиційного проекту, визначили його перешкоди та особливості щодо впровадження в інноваційну діяльність на сільськогосподарських підприємствах. Для подальшого управління інвестиційним проектом з використанням різних видів інновацій в умовах діяльності підприємства доцільно визначити методичний інструментарій та поради базових показників для оцінки рівня фінансово-економічного бажання підприємства до залучення інвестиційних проектів як інноваційну діяльність. Але нами визначено через відповідну інформативну базу, що в Україні відсутній єдиний комплексний підхід до опрацювання та використання загальних показників ефективності застосування інноваційного потенціалу, та ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності. Для оцінки рівня фінансово-економічної готовності підприємства за відповідний період, вся сукупність показників, представлена на рисунку 1.3.

Рисунок 1.3 - Сукупність показників оцінки рівня фінансово-економічної готовності підприємства до інноваційної діяльності

Джерело: [4 с.175]

Для того щоб визначити ефективність розвитку і конкурентоспроможність та функціонування підприємства на ринку це

вершу чергу кількість інновацій, рівень та рік їх впровадження та новизни, адаптація до мінливого внутрішнього та зовнішнього середовища, це все можна виміряти показниками та інформацією про нову продукцію, з якою підприємство виходить на ринок [10].

До наступного часу немає єдиної думки в теорії та практиці інноваційного менеджменту щодо концепції оцінки ефективності інновацій. Це обумовлено тим, що інноваційні та інвестиційні проекти відрізняються між собою, для останніх існує загальноприйнята система оцінки на основі прибутковості [18-20].

Розгляд методичного інструментарію для оцінки ефективності інвестиційного проекту є доцільним для подальшого дослідження. Існує багато підходів до оцінки інновацій, проте вони не є універсальними і застосовуються залежно від поставлених завдань щодо використання результатів наукових досліджень (таблиця 1.3).

Таблиця 1.3 - Методичний інструментарій для оцінки ефективності інвестиційного проекту

$NPV = PV - I = \sum_t \frac{CF_t}{(1+r)^t} - I$	де PV (Present Value) – поточна вартість майбутніх грошових потоків; I (Investment) – одноразова інвестиція в інноваційний проект; CF _t (Cash Flow) – грошовий потік від здійснення інноваційного проекту в t-му році; r – ставка дисконту, частка від одиниці.
$NPV = \sum_t \frac{CF_t}{(1+r)^t} - \sum_t \frac{I_t}{(1+i)^t}$	де I _t – величина інвестицій в t-му періоді реалізації інноваційного проекту; i – прогнозований середній рівень інфляції в t-му періоді
$a_t = \frac{1}{(1+r)^t}$	де a _t – коефіцієнт дисконтування; r – ставка дисконту в t-му році.

Джерело: сформовано автором за [4, с. 173].

Основним завданням є вибір того чи іншого нововведення, оскільки кінцевий результат залежить від цього, включаючи інвестиції та прибуток. В сучасному економічному середовищі підвищення ефективності інноваційних проектів спрямоване на формування ринкових механізмів регулювання та

впровадження сучасних технологій умовах прискореного інноваційного розвитку економіки. У сучасній економіці інновація - це не лише матеріальний об'єкт, але й ідея, яка потребує інвестицій. За підтримки інвесторів, фондів чи банків отримуємо більш досконалий або новий матеріальний об'єкт - інновацію.

Для підвищення ефективності та конкурентоспроможності різних галузей, продукції або послуг необхідно розробити та впровадити інтелектуальну власність. Вибір та використання конкретного методу оцінки повинно базуватися на аналізі правових, економічних, технічних та інших аспектів. Оскільки інвестиційні проекти мають свої специфічні властивості, які змінюються протягом життєвого циклу проекту, необхідно розвивати теоретичні положення, методи та практичні рекомендації щодо формування та управління цими проектами.

Керівництво повинно навчатися у сфері управління інвестиційним проектом з використанням різних видів інновацій і мати необхідні інструменти для досягнення самоконтролю, який вони вимагають від своїх працівників у всіх інших процесах. Управління прийняттям відповідних інноваційних рішень описує необхідні зусилля для досягнення таких рішень і ефективних результатів. Якщо керівництво хоче забезпечити виживання та процвітання підприємства, воно повинно прагнути до якості та досконалості у управлінні рішеннями. Для проведення ефективної оцінки потрібно постійно змінювати методи аналізу, що використовуються на підприємстві, з урахуванням сучасного розвитку інформаційних технологій і умов зовнішнього середовища залучення інвестицій

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЕКТАМИ В УМОВАХ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «РУДЬКІВСЬКЕ»

2.1 Загальна організаційно-економічна характеристика підприємства

В цьому розділі доцільно здійснити аналіз та оцінку інноваційно – інвестиційної діяльності на підприємстві. Приватне акціонерне товариство «Рудьківське» (далі в тексті ПрАТ «Рудьківське») розташоване на межі поліської та лісостепової зони у південно-західній частині Чернігівської області, в Бобровицькому районі. Клімат району сприятливий для ведення сільського господарства, в т.ч. вирощування зернових та олійних культур, характеризується помірно холодною зимою з частими відлигами, та теплим вологим літом. Центральна садиба знаходиться за адресою: вулиця 30 років Перемоги, будинок 6, село Рудьківка, Бобровицького району Чернігівської області. Відстань до районного центру автомобільними шляхами — 7 км, до обласного центру — 95 км. Село розташоване за 5 км від залізничної станції [Бобровиця](#). Територія, де розміщене господарство, характеризується розвинутою транспортною інфраструктурою, зокрема автодорожньою та залізничною. Автотранспортом від села до столиці України можна дістатися протягом 1-1,5 годин. ПрАТ «Рудьківське» було засноване у 2001 році на базі колишнього радгоспу. Провідною галуззю господарства було тваринництво м'ясо-молочного напрямку, але нажалі 10 років тому основне стадо ВРХ довелося ліквідувати. З тих пір підприємство займається виключно рослинництвом. Наразі ПрАТ «Рудьківське» входить в структуру Холдингу «Зерноторгівельна компанія» та є його провідним виробником зернових та олійних культур в Чернігівській області.

Після надання короткої економіко-статистичної характеристики дослідженого господарства є потреба у більш деталізованому ознайомленні із його головними господарськими, фінансовими та економічними показниками, які прямо беруться та/або обраховуються на основі даних фінансових, статистичних та бухгалтерських звітів, а також безпосередніх даних кадрового обліку (Дод. А).

Зокрема, спершу треба вияснити сільськогосподарську спеціалізацію даного підприємства, а також висвітлити її особливості та умови, що її визначають. Оскільки саме виробнича спеціалізація в сільському господарстві є провідним фактором зростання продуктивності праці та передумовою в забезпеченні сталого розвитку при швидко змінній кон'юнктурі попиту на ті чи інші культури. Для цього нами відібрано, згруповано та представлено цифрові дані в розрізі збуту сільськогосподарських культур та послуг даним підприємством протягом періоду дослідження (табл. 2.1.).

Таблиця 2.1 - Склад і структура товарної продукції ПрАТ «Рудьківське» за 2020-2022 рр.

Види продукції	2020р.		2021р.		2022р.		В середньому за 2020 -2022 рр.	
	Виручка тис. грн.	Питома вага, %	Виручка тис. грн.	Питома вага, %	Виручка тис. грн.	Питома вага, %	Виручка тис. грн.	Питома вага, %
Пшениця	28408,3	26,7	22235,9	19,5	61769,8	43,6	37471,3	29,9
Ріпак	19577,2	18,4	53366,0	46,8	39877,9	28,2	37607,1	31,1
Соняшник	43091,2	40,5	25770,8	22,6	22399,1	15,8	30420,4	26,3
Послуги в сільському господарстві	15321,3	14,4	12657,3	11,1	17540,2	12,4	15172,9	12,6
Разом	106398	100	114030	100	141587	100	120671,7	100,0

Джерело: розраховано автором за даними форми 21 – заг. (річна), форми 2 «Звіт про фінансові результати»

На основі даних з таблиці 2.1. можна стверджувати, що ПрАТ «Рудьківське» протягом останніх трьох років займалося вирощуванням виключно трьох сільськогосподарських культур, а саме озимої пшениці, ріпаку та соняшнику. Треба зауважити, що середня частка цих культур у загальній структурі збуту коливається в межах 26,3%-31,1%. Зокрема,

наприклад, у 2022 році найбільше виручки від збуту сільськогосподарських культур припадало на пшеницю – 43,6%, на другому місці був ріпак – 28,2%, на останньому – соняшник із питомою вагою 15,8%. У 2020 році ситуація спостерігалася протилежна, коли соняшник мав частку 40,5%, а пшениця – 26,7%, у 2021 році на першому місці знаходився ріпак із питомою вагою у розмірі 46,8%.

Крім сільськогосподарських культур підприємство реалізує також і послуги, в основному це оренда агротехніки, зерносховищ, роботи з обробітку ґрунту та по збиранню врожаю стороннім організаціям. Частка таких послуг протягом 2020-2022 рр. була відносно сталою, коливалася в межах 3% й у загальній структурі збуту завжди знаходилася на останньому місці за обсягами реалізації.

З урахуванням вище викладеного можемо стверджувати, що ПрАТ «Рудьківське» спеціалізується на вирощуванні зернових та олійних культур, має середній ступінь спеціалізації. Це в принципі відповідає умовам ринкового середовища, у якому функціонує господарство, оскільки щороку падіння цін на одну з вирощуваних на підприємстві культур компенсується зростанням цін на іншу й таким чином ПрАТ «Рудьківське» щоразу має страховий резерв на випадок непередбачуваних подій. З агротехнічної точки зору такий підбір культур також є цілком прийнятним, оскільки як пшениця, так і рапс можуть давати добрі врожаї навіть після вирощування соняшнику за умови дотримання технологічних карт та дбайливого ставлення до земельних угідь. В цілому реалізаційна виручка за досліджений період показувала зростання, чи відбулося воно здебільшого за рахунок підвищення відпускних цін чи завдяки нарощуванню виробництва натуральних обсягів продукції буде розкрито у подальших наших дослідженнях.

На наступному етапі дослідження найдоцільніше висвітлити основні аспекти землекористування в ПрАТ «Рудьківське». Адже саме земля виступає у сільськогосподарському виробництві як основна виробнича потужність. А від оптимально підібраної структури земельних угідь залежить

не тільки сьогоднішня економічна вигода, а і довгострокові господарські, демографічні та соціальні процеси, що зумовлюють перспективи життєдіяльності конкретної сільської місцевості та сільського населення держави в цілому. В цьому контексті нами було представлено наступні дані для аналізу (табл. 2.2.).

Таблиця 2.2 - Склад і структура землекористування ПрАТ «Рудьківське» за 2020-2022 рр.

Види угідь	2020р.		2021р.		2022р.		Відхилення 2022 р. від 2020 р., +/-, га
	Площа, га	Питома вага, %	Площа, га	Питома вага, %	Площа, га	Питома вага, %	
Разом с.-г. угідь	3027	100	3042	100	3042	100	-15
в т.ч. рілля	3027	100	3042	100	3042	100	-15

Джерело: розраховано автором за даними форми 29 – с.г. (річна)

За інформацією із таблиці 2.2. можна стверджувати, що усі земельні угіддя ПрАТ «Рудьківське» представлені виключно ріллею, тобто рівень розораності завжди становив 100%. Це говорить про інтенсивне використання землі у даному господарстві. Площа засіяваних угідь протягом 2020-2022 рр. змінилися незначно: скоротилися всього лише на 15 га. Така відносно стала динаміка є позитивним явищем, оскільки майже незмінна площа ріллі дозволяє розробляти довгострокові плани розвитку та впроваджувати високоефективні сівозміни. Неістотні зміни площі визначалися політикою керівництва господарства щодо подовження або припинення договорів оренди земельних паїв. Отже, в цілому структура землекористування в ПрАТ «Рудьківське» знаходиться на задовільному рівні.

Аграрне виробництво, особливо рослинництво не може функціонувати виключно завдяки природним ресурсам. До цих ресурсів завжди треба додавати людську працю, аби отримати високопродуктивну та організовану технологію з вирощування сільськогосподарських культур. З цієї причини дослідження трудових ресурсів господарства, як носіїв людської праці, представляється нами як вкрай необхідне. Адже від раціональності підбору

трудових ресурсів, їх інтелектуального та професійного розвитку залежать економічні та фінансові показники діяльності в ПрАТ «Рудьківське» та перспективи його розвитку. З цієї причини нами було зібрано та представлено дані щодо основних аспектів функціонування трудових ресурсів даного господарства (табл. 2.3.).

Таблиця 2.3 - Динаміка середньорічної чисельності працівників і ефективність використання робочої сили в ПрАТ «Рудьківське» за 2020-2022 рр.

Показники	Роки			2022 р. у % до 2020 р.
	2020р.	2021р.	2022р.	
Середньорічна чисельність працівників всього, осіб.	44	36	33	75,0
Відпрацьовано 1 робітником в середньому по господарству, днів	245	251	241	98,4
Коефіцієнт використання річного фонду робочого часу	0,97	0,99	0,96	99,0
Виробництво ВП в порівняльних цінах 2010 року на 1-го працівника, тис. грн.	519,9	589,8	597,4	114,9
Середня заробітна плата 1-ого працівника, грн./ міс.	11258	13391	13992	124,3

Джерело: розраховано автором за даними кадрового обліку, обліку відпрацьованого часу, форми 2 «Звіт про фінансові результати»

На основі даних таблиці 2.2., можна стверджувати, що середньорічна чисельність працівників за період із 2020 по 2022 рік скорочувалася, зокрема якщо у 2020 році в штаті було 44 працівники, то наступного вже 36, а 2022-го року тільки 33 особи. В цілому чисельність персоналу зменшилася на четверть або на 11 осіб. У 2021 році чисельність працівників зменшувалася через оптимізацію кадрової структури господарства, впровадження автоматизації та комп'ютеризації агротехнічних процесів, виходи працівниць у декретні відпустки. Натомість, у 2022 році причиною скорочення кількості персоналу стала агресія рф та бойові дії на території Бобровицького району, пов'язана евакуація та еміграція населення.

Кількість відпрацьованих 1-им працівником днів в середньому по господарству та залежний від неї коефіцієнт використання робочого часу

протягом 2020-2022 рр. перебували на постійно високому рівні, що свідчить про інтенсивне використання трудових ресурсів.

Виробництво валової продукції в порівняльних цінах на 1-ого працівника, що в принципі характеризує продуктивність праці в ПрАТ «Рудьківське» за аналізуємий період підвищилася на 14,9% (77,5 тис. грн.). І це, безумовно, свідчить про високо організований трудовий процес на даному підприємстві. З іншої сторони, середня заробітна плата за 2020-2022 рр. зросла вже на 24,3% (2,7 тис. грн.), що показує випереджаючі темпи зростання заробітної плати в порівнянні з продуктивністю праці й в цілому характеризує не економічно обґрунтоване підґрунтя для такого зростання. В той же час даний підхід до умов українського села застосовувати недоцільно, оскільки соціальні стандарти в даній галузі є нижчими за інші.

Окрім праці та землі, невід'ємною складовою в забезпеченні розширеного відтворення сільськогосподарського виробництва виступають виробничі засоби, представлені основними засобами та іншими необоротними активами. Рівень матеріально-технічного оснащення є чи не найважливішим фактором щодо підвищення продуктивності аграрного виробництва в умовах граничної віддачі продуктивності ґрунтів та високого рівня трудового навантаження. Отже, постає потреба у більш деталізованому вивченні головних показників ефективності та інтенсивності використання основних виробничих фондів (далі ОВФ) на даному підприємстві. Дані для цього дослідження представлені нижче (табл. 2.4.).

Таблиця 2.4 - Забезпеченість основними фондами (засобами) і ефективність їх використання ПрАТ «Рудьківське» за 2020-2022 рр.

Показники	2020р.	2021р.	2022р.	2022р. у % до 2020р.
Середньорічна вартість ОВФ, тис. грн.	32950	31500	29385	89,2
Виробництво ВП в порівняльних цінах 2010 р.	22874,2	21233,3	19714,6	86,2
Фондозабезпеченість, тис. грн.	1088,5	1040,6	966,0	88,7
Фондоозброєність, тис. грн.	748,9	875,0	890,5	118,9
Фондовіддача, грн.	0,69	0,67	0,67	96,6
Фондоємність, грн.	1,44	1,48	1,49	103,5

Джерело: : розраховано автором за даними кадрового обліку, форми 29 – с.г. (річна), форми 1 «Баланс»

З представленої таблиці бачимо, що середньорічна вартість ОВФ господарства щороку зменшувалася, її загальне зменшення було на рівні 10,8% (3565 тис. грн.) від показника 2020 року. Водночас, динаміка цього показника без дослідження пов'язаних явищ є поверхневою, й навіть за умов його зменшення не може бути визнана цілком негативною. Зокрема, у нашому випадку ефективність використання ОВФ характеризується двома показниками: фондоозброєністю, яка має негативну динаміку, та фондозабезпеченістю, яка має позитивну динаміку розвитку.

Враховуючи це, ми можемо зробити висновок, що ефективність використання ОВФ в ПрАТ «Рудьківське» знаходиться на сталому рівні. Показники інтенсивності використання ОВФ в господарстві коливаються несуттєво – в межах 3,5%. Це говорить нам про те, що й інтенсивність використання ОВФ особливо не змінюється.

Отже, політика менеджменту щодо управління матеріально-технічною базою в ПрАТ «Рудьківське», потребує певного вдосконалення, особливо щодо своєчасної заміни сільськогосподарських машин на більш продуктивні, відкриття кредитних ліній на довгострокове кредитування лізингу та придбання ОВФ, їхнього ремонту та модернізації.

Збутова діяльність, кадровий потенціал, використання земельних угідь та матеріально-технічної бази мають бути зосереджені на досягнення загальної мети будь-якого виробництва – отримання прибутку. В цьому контексті є необхідність в дослідженні основних показників діяльності даного господарства, як в абсолютному вимірі, так і у відносному – по відношенню до певних економічних категорій – 100 гектар с.-г. угідь, 1-ого середньорічного працівника тощо. Отже, нам потрібно дослідити наскільки ті чи інші економічні процеси впливають на величину отриманого господарством прибутку, відображеного через рівень загальної рентабельності виробництва на даному підприємстві. З цієї позиції нам вважається за доцільне представити таблицю, у якій відповідним чином надана належна інформація (табл. 2.5.).

Числові дані з таблиці 2.5. дають нам детальне розуміння фінансово-економічного стану в ПрАТ «Рудьківське». Зокрема по більшості позицій динаміка є позитивною. Водночас є певні негативні тенденції та коливання. Так, виробництво валової продукції в порівняльних цінах за період 2020-2022 рр. скоротилося в абсолютному вимірі на 13,8% (3160 тис. грн.). Зумовлене це здебільшого зниженням врожайності внаслідок несприятливих погодних умов у 2021 році. А у 2022 році зниження врожайності відбулося через недотримання належної агротехнології внаслідок бойових дій, мінування с.-г. угідь, евакуацію кваліфікованих кадрів. Отже, на підприємстві скоротилися натуральні обсяги виробництва.

Таблиця 2.5 -Динаміка основних економічних показників діяльності ПрАТ «Рудьківське» за 2020-2022 рр.

Показники	2020р.	2021р.	2022р.	2022р. у % до 2020р.
1. Вироблено ВП в порівняльних цінах 2010 р., всього				
В т.ч. в розрахунку на:	22874,2	21233,3	19714,6	86,2
- 100 га с.-г. угідь, тис. грн.;	755,7	701,5	648,1	85,8
- 1-го робітника, тис. грн.;	519,9	589,8	597,4	114,9
- 100 грн. вартості ОВФ, тис. грн.;	69,4	67,4	67,1	96,6
- 1 люд.-год. прямих затрат праці, грн.	0,27	0,29	0,31	116,8
2. Товарна продукція, всього, тис. грн.				
В т.ч. в розрахунку на:	106398	114030	141587	133,1
- 100 га с.-г. угідь;	3515,0	3767,1	4654,4	132,4
- 1-го середньорічного робітника	2418,1	3167,5	4290,5	177,4
3. Валовий прибуток, +(-) всього, тис. грн.				
В т.ч. в розрахунку на:	45849	43881	66952	146,0
- 100 га с.-г. угідь;	1514,7	1449,7	2200,9	145,3
- 1-го середньорічного робітника	1042,0	1218,9	2028,8	194,7
4. Чистий прибуток, +(-) всього, тис. грн.				
В т.ч. в розрахунку на:	39432	36817	53029	134,5
- 100 га с.-г. угідь;	1302,7	1216,3	1743,2	133,8
- 1-го середньорічного робітника	896,2	1022,7	1606,9	179,3
5. Рівень рентабельності, +(-) %	58,9	47,7	59,9	1,0 п.п.

Джерело: розраховано автором за даними кадрового обліку, форми 29 – с.г. (річна), форми 1 «Баланс», обліку відпрацьованого часу, форми 2 «Звіт про фінансові результати»

Що ж до товарної продукції, та пов'язаних показників, то їх значення підвищилися від 33% у 2022 році порівняно із 2020. Це зумовлено зростанням цін на вирощувані підприємством культури. Відтак, скорочення

натуральних обсягів виробництва компенсувалося зростанням цінової складової. Валовий і чистий прибутки, мали незначне зниження у 2021 році, а вже 2022 року значно перевищили рівень 2022 – на 46% та 34,5% відповідно. На 1 пункто-відсоток зріс і рівень загальної рентабельності. З усього цього можна зробити висновок, що попри війну РФ проти України, та пов'язані із нею прямі та непрямі наслідки менеджмент ПрАТ «Рудьківське» зміг зберегти високорентабельне виробництво.

2.2 Аналіз стану управління інвестиційно-інноваційною діяльністю підприємства

Після проведення економічних розрахунків нашого підприємства, ми маємо визначити організаційну структуру управління ПрАТ «Рудьківське» та відповідальну особу за пошук та впровадження інноваційних рішень та залучення інвестиційних проектів в діяльність організації. Організаційна структура є ключовим елементом внутрішнього середовища ПрАТ, оскільки вона визначає поділ завдань між відділами, їхню компетентність у вирішенні конкретних проблем, а також має прямий вплив на здійснення стратегії підприємства та його взаємодію з зовнішнім середовищем. З урахуванням чисельності працівників та спеціалізації в галузі рослинництва, а саме вирощування та реалізацію зернових, ПрАТ включає відповідні відділи, як показано на рисунку 2.1. Так як ПрАТ «Рудьківське» входить в структуру Холдингу «Зерноторгівельна компанія» а цей холдинг складає в собі певну групу підприємств, які працюють у агропромисловому комплексі України, а також вступають до числа найкращих операторів зернового і олійного ринків. Саме зерноторговельна компанія займає значне місце в структурі бізнесу, а також керує групою закупівельних підприємств даного Холдингу.

ПрАТ «Рудьківське» спеціалізується у вирощуванні сільськогосподарської продукції, що має вплив на організаційну структуру та структуру управління в компанії. Ця структура є соціальною системою зі

співпорядкованими та взаємопов'язаними самостійними управлінськими підрозділами та окремими посадами, які здійснюють функції управління. Її створено шляхом використання інформаційно-комунікаційних зв'язків та економічних стимулів для досягнення поставлених цілей. У підприємстві існують різні відділи, такі як бухгалтерський, агрономічний, юридичний, інженерний, а також відділ механізації із складом тракторно-рільничих бригад які очолюють головні спеціалісти, агроном та бригадир. Структура управління підприємством формується на основі принципів надійних взаємозв'язків між відділами, розподілу обов'язків, функціональних дій та відповідальності.

Відповідно до теми дослідження сама ефективність інвестиційної діяльності ПрАТ «Рудьківське» певною мірою залежить від організаційного забезпечення, яке включає низку взаємопов'язаних структурних підрозділів які, з одного боку, забезпечують розробку та прийняття рішень щодо управління інвестиційною діяльністю, а з іншого – нести повну відповідальність за виконання цих рішень. Тобто на рівні підприємства за всю інвестиційну інформацію відповідає директор та менеджери з відповідних відділів які здійснюють залучення інвестиційних проектів.

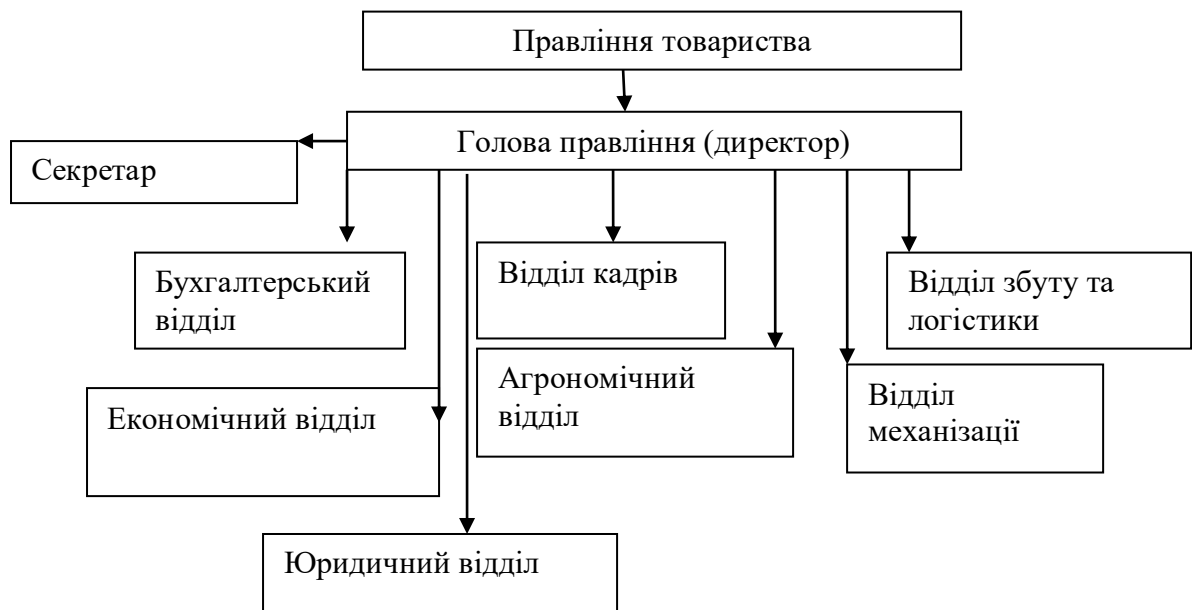

Рисунок 2.1- Схема організаційної структури ПрАТ «Рудьківське»

Джерело: складено на основі даних підприємства

Організаційна структура ПрАТ «Рудьківське» побудована за лінійно-функціональним принципом, що має свої переваги. Однією з переваг такої структури є швидкість прийняття рішень та реагування на зміни у зовнішньому середовищі. Крім того, структура забезпечує неформальний підхід до мотивації та управління працівниками. Ця структура відповідає цілям організації. Системи якості є результативними та ефективними як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі. Тому для підвищення якості управління компанією необхідно оптимізувати виконання бізнес-процесів. Якісне управління бізнесом передбачає планування цієї діяльності, організацію її виконання, постійний моніторинг, аналіз і контроль. Керівники функціональних відділів керують підлеглими працівниками та виконують свої обов'язки відповідно до посадових інструкцій. Вони приймають рішення і діють у межах власної компетенції та повноважень і звітують про свою роботу перед керівництвом ПрАТ, тобто управлінські завдання, які ставляться перед організаційною структурою для впровадження змін та інновацій, будуть залежати від цілей, поставлених перед компанією в цілому і перед кожним структурним підрозділом зокрема.

Відділ збуту та логістики продукції: має на меті ефективний збут продукції на ринку, встановлення контактів з потенційними покупцями, проведення переговорів з ними, укладання договорів, забезпечення доставки продукції та контроль оплати.

Агрономічний відділ відповідає за контроль та підтримку якості вирощування рослин та їх захисту від хвороб і шкідників. Агрономи проводять комплексні дослідження ґрунту, вносять добрива та керують поливом та іншими агротехнічними заходами. Одним з головних завдань агрономічного відділу є досягнення максимальної продуктивності рослинного виробництва. Для цього фахівці з високою кваліфікацією застосовують сучасні технології та знають особливості вирощування рослин. Також агрономи відповідають за контроль якості виробленої сільськогосподарської продукції та розробку планів наступних вирощувань.

Для цього вони співпрацюють з іншими підрозділами, такими як метеорологія, ґрунтознавство, економіка тощо. Надійна комунікація з іншими підрозділами, розуміння гілок науки та виробництва, а також належна організація праці та координація всіх заходів, пов'язаних з вирощуванням рослин, є важливими для успішної діяльності агрономічного відділу.

Крім того, відділ механізації забезпечує ефективне використання придбаної техніки, що допомагає економити час та зусилля при виконанні робіт у господарстві. Він також відповідає за вирішення проблем, що виникають під час роботи з машинами, та шукає шляхи їх покращення. Відділ механізації має важливе завдання - забезпечувати безперебійну роботу сільськогосподарського виробництва, забезпечуючи належне функціонування техніки та вчасний ремонт її елементів. Така робота важлива для забезпечення безперервної роботи господарства та досягнення максимальних результатів у вирощуванні сільськогосподарських культур. Окрім того, займається постійним вдосконаленням та модернізацією технологічних процесів у сільському господарстві. Він вивчає новітні досягнення в галузі сільськогосподарської техніки та розробляє план впровадження нових технологій у виробництво. Таким чином, відділ механізації сприяє підвищенню ефективності та конкурентоспроможності господарства. В цілому, робота відділу механізації є невід'ємною частиною сільськогосподарського підприємства, яка має велике значення для розвитку та успіху господарства. Вона забезпечує відповідність виробництва сучасним вимогам та допомагає підвищити його виробничі показники.

Усі зазначені підрозділи співпрацюють між собою для досягнення мети підприємства - успішного вирощування та продажу продукції. Місія ПрАТ «Рудьківське» «Підвищення конкурентоспроможності через вирощування виробництво якісної продукції, забезпечення максимальної надійності та найвищої якості обслуговування наших клієнтів».

Відповідно до теми дослідження та прийняти правильні управлінські рішення, доцільно проаналізувати останні інноваційні введення ПрАТ «Рудьківське» за останні три роки сформованих в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 - Характеристика запроваджених інновацій та інвестиційних проектів в ПрАТ «Рудьківське»

Вид інновацій	Характеристика інновацій	Рік введення
Технологічна впровадження нового методу виробництва	Технології вирощування сої та соняшнику Засоби вирощування нових (удосконалених, модифікованих) сортів рослин. Технології вирощування органічної продукції	2020
Технічна впровадження нового засобу виробництва, модернізація конструкції відомого технічного об'єкту;	Додаток для смартфона Farmi цифрова тематична карта цифрові моделі рельєфу Аналітика та планування (агрохімічний паспорт поля)	2020
Виробничі	Передові методи застосування добрив та засобів захисту рослин. Інноваційні ресурсозберігаючі технології в АПК. Індустріальні технології та науково обґрунтовані системи землеробства	2021
Ринкова	Вихід на новий ринку товарів і послуг	2021
Маркетингова	Логістичний маршрут Додаток Navizor.com	2020
Соціальна	Впровадження заходів з метою покращення життя населення, активна співпраця з аграрними вузами	2020-2022
Екологічна	Впровадження заходів з питань охорони довкілля	2020-2022
Управлінська реорганізація структури управління	Запровадження нових підходів до планування обсягів продукції і прибутку. Досконаліші форми технічного обслуговування і забезпечення ресурсами АПК	2020

Джерело: результати власних досліджень

Починаючи з 2020 року найбільш активно були впроваджені інновації. В 2020 році була розроблена мобільна програма під назвою "farmi" для смартфонів. Цей додаток надає можливість безкоштовно зареєструватись як фермер, що дозволяє підприємству вести облік контрактів на продаж зерна, закупівлю засобів захисту рослин, мінеральних добрив та насіння, з використанням відкритої та прозорої інформації. Крім того, додаток "farmi" надає користувачам доступ до карти, на якій відображені всі елеватори, склади та місця зберігання, а також графіки їхньої роботи та контактні дані.

Основні функції додатку полягають у прогнозу погоди та наданні рекомендацій щодо обприскування, а також у постійному моніторингу котирувань. Після завантаження "farmi" з магазину додатків App Store або Google Play, безкоштовна версія програми забезпечує точний та докладний прогноз погоди на короткостроковий та довгостроковий період для господарства. Також користувачі мають доступ до свіжих котирувань цін на світових біржах, актуальні аграрні та економічні новини, а також можуть робити власні замовлення на купівлю і продаж. Додаток також надає інформацію про найближчі елеватори та склади з урахуванням мережі зв'язку.

У 2021 році було запущено цифрові тематичні карти, які є електронними і можуть відображати чіткі межі різних ділянок з можливістю коригування. Ці карти забезпечують можливість легкого візуального огляду ділянок, а також надають інформацію про кожну конкретну ділянку в один клік, залежно від потреб користувача. На картах можна швидко знайти дані про площу ділянки, культуру, яка вирощується на ній, середню родючість та ефективність, історію попередніх посадок, останню дату внесення добрив та безліч інших необхідних даних для ефективного управління господарством, тобто цифрові моделі рельєфу, які допомагають отримати додаткові дані про рельєфності земельних ділянок при плануванні господарської діяльності а саме встановленні системи поливу та виборі культур, що найкраще ростуть на певних типах рельєфу і дозволяють оптимально використовувати земельні ресурси, підвищувати врожайність і забезпечувати стійкий розвиток сільськогосподарського сектора.

Застосування автоматизованих логістичних рішень в діяльності ПрАТ «Рудьківське» має багато переваг, які допомагають зекономити значні витрати на паливо та час вже з першого місяця роботи. Однак, найважливіше досягнення полягає у підвищенні якості збирання продукції та зменшенні ризику її псування, що безпосередньо призводить до зменшення втрат для агрокомпанії. Це досягається завдяки максимально ефективному

використанню всіх наявних транспортних засобів агропідприємства: кожен транспортний засіб, що виконує перевезення, повинен використовуватися на 100% своєї вантажопідйомності, а рух транспорту по маршруту повинен відбуватися без жодних відхилень і в рамках призначеного на це часу. ПрАТ «Рудьківське» вирішила впоратися з цими завданнями за допомогою сервісу navizor.com. Цей сервіс дозволяє аналізувати розташування пунктів збору продукції, враховувати відстані до них, занурюватися у вантажопідйомність окремих транспортних засобів, спрямовувати на оптимальні маршрути доставки, враховувати максимально допустимий час для доставки продукції та навіть аналізувати якість дорожнього покриття.

У 2021 році проводиться аналітика і планування в галузі рослинництва, що мають надзвичайно важливе значення. Аналітичні системи розв'язують різноманітні питання, такі як планування оптимального розташування рослин, чергування сівозмін, планування можливих змішаних посадок за допомогою аналізу архіву посівів і зборів і застосування визначених правил оптимізації процесів. Ефективні системи планування роблять можливим мінімізувати вплив кліматичних умов, використовувати природні особливості погоди на користь, автоматизувати систему поливу, розробляти схеми внесення добрив на основі аналізу стану полів, контролювати наявність шкідників і планувати застосування пестицидів лише в разі необхідності. Електронний агрохімічний паспорт будь-якого поля може бути легко переписаний на комп'ютері або мобільному пристрої агронома за допомогою кнопки. Збереження даних в хмарі дозволяє отримувати до них доступ з будь-якого зручного для користувача місця.

Використання препарату Вуксал Борон у технології вирощування ріпаку має економічну обґрунтованість. Цей препарат є висококонцентрованою суспензією з високою ефективністю, яка швидко забезпечує рослини бором, а також має додаткові ефекти прилипає і сурфактанта. Для досягнення високих урожаїв ріпаку необхідне внесення добрив з мікроелементами. Використання препарату ТерраСорб дозволяє

покращити якість і кількість врожаю. Добрива, такі як мікродобрива "Актив-харвест - Зернові" і "Інтермаг-зернові", які пропонуються на ринку України, містять до 14 елементів і сприяють зростанню якісних та кількісних показників урожаю. Вже з 2020 року ПрАТ «Рудківське» успішно використовують ці добрива. Додатково, ефективне внесення мікродобрив з листа може забезпечити підвищення врожаю насіння соняшнику на 11,4% та покращення рівня олійності насіння на 13,9%.

Щоб досягти якісного та прибуткового вирощування зернових та інших культур використовується оптимізацію структури посівних площ. Цей метод не потребує фінансових витрат, але сприятиме вдосконаленню та стабілізації родючості ґрунтів, збільшенню врожайності і поліпшенню стану полів. Впровадження цієї оптимальної структури дозволить знизити використання пестицидів і мінеральних добрив на 30-40%. інноваційних ресурсозберігаючих технологій сприяє зниженню витрат на вирощування рослин, збільшенню продуктивності та поліпшенню якості врожаю. Крім того, вони можуть вплинути на зменшення екологічного сліду сільськогосподарського виробництва та забезпечення стійкості та стабільності харчової системи. Такі технології важливі для розвитку зеленої економіки та збереження природних ресурсів для майбутніх поколінь.

Сам керівник ПрАТ зосереджується на факторах, які можуть допомогти йому та його виробництву витримати та залишатися актуальними в поточному бізнес-середовищі невизначеності та складності, особливо якщо це альтернатива з великою кількістю конкурентів та програмою перепозиціонування споживачів для галузі рослинництва. Створення операційної моделі, яка стимулює інновації, інвестиції та продуктивність, має вирішальне значення для успіху.

З метою визначення реалізаторів впровадження інновацій та інвестиційних рішень на нашому ПрАТ «Рудківське» проведемо аналіз виконання функцій та завдань інноваційно-інвестиційного менеджменту, як показано в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 – Виконання функцій інноваційно-інвестиційного менеджменту підприємства ПрАТ «Рудківське»

Функції	Зміст	Виконавці функцій
Планування	Планування цілей інноваційно-інвестиційної діяльності; планування створення нових видів продукції; розподіл завдань між учасниками інноваційних впроваджень; виявлення необхідних ресурсів для реалізації інноваційних впроваджень; економічні розрахунки для аналізу доцільності запланованих інновацій та впровадження інвестиційних проектів	Директор, заступники директора, бухгалтерія
Організація	Розподіл функцій та створення структури управління інноваційно-інвестиційними проектами; організація процесу реалізації та розробки нових технологій та продукції; організація праці персоналу в процесі реалізації інновацій та залучення інвестицій	Заступники директора, Виробничий відділ
Мотивація	Необхідна підтримка для інноваційної та інвестиційної діяльності, люди з відповідними компетенціями, фінансовими та іншими ресурсами, інструментами та методами, діяльністю щодо комунікації та формування обізнаності, а також підходами до управління інтелектуальною власністю.	Заступники директора, бухгалтерія
Контроль	Інноваційні та інвестиційні ініціативи повинні бути створені відповідно до стратегій та цілей. Інноваційні та інвестиційні процеси мають бути налаштовані відповідно до типів нововведень, які мають бути досягнуті: визначати можливості, створювати й перевіряти концепції, а також розробляти та впроваджувати рішення. Ефективність системи інноваційного менеджменту в цілому слід регулярно оцінювати для виявлення сильних сторін і недоліків.	Виробничий відділ, управління, ПрАТ

Джерело: власна розробка

Об'єкти та суб'єкти управління інноваційним розвитком та залучення інвестеційних проектів як основні елементи механізму управління, можуть бути визначені керівництвом ПрАТ. Об'єктом управління інноваційно-інвестеційним розвитком є інновації, інвестиції сам інноваційний процес через економічні відносини між суб'єктами інноваційної та інвестеційної діяльності серед учасників ринку інновацій та інвестицій. Суб'єктами управління інноваційно-інвестеційним розвитком виступає само керівництво нашого підприємства та інноваційні менеджери з кожного відділу, які здійснюють відповідний управлінський вплив на об'єкт управління через залучення відповідних резервів, що включають різні підходи та відповідні форми їх реалізації.

На підставі проведеного дослідження, можна проаналізувати

інноваційні можливості та сформувати інноваційну систему розвитку для підприємства ПрАТ «Рудківське». Аналіз показав, що підприємство володіє достатньо сильним внутрішнім інноваційним потенціалом, що в поєднанні з факторами зовнішнього середовища успішно реалізує всі інноваційні стратегії.

Для підвищення ефективності управління інноваційним розвитком та залучення інвестиційних проектів підприємства необхідно створити проектний відділ, який буде займатися розробкою та реалізацією інновацій в організації та пошуком інвестиційних коштів. Завдяки цьому відділу може відбутися впровадження нових технологій та вдосконалення системи виробництва. Судячи з практичного досвіду, оцінку проектних ініціатив підприємства необхідно проводити в наступні етапи: збір даних про поточний стан інвестиційного процесу компанії; формулювати пропозиції щодо зміни та вдосконалення існуючих моделей; розробляти плани взаємодії співробітників в рамках інвестиційних проектів; розробити єдині методи та стандарти відбору інвестиційних проектів; розробити скориговану модель інвестиційного процесу для підприємства; сформувати повний набір правил налаштування процесу корпоративного інвестування.

Ще однією інноваційною можливістю підприємства є розширення ринків збуту та збільшення виробничих потужностей. Отже, провівши аналіз інноваційних можливостей підприємства ПрАТ «Рудківське», можна зробити висновок, що на підприємстві існує ряд питань, які необхідно вирішити, але саме через сильні сторони підприємства (прибутковість, наявність клієнтської бази, цінову політику зерна та збільшення обсягів виробництва тощо) ці проблеми можливо усунути. Великою можливістю для інвестиційних впроваджень є визначення сучасних аграрних інновацій відповідно до теми та діяльності ПрАт. Саме завдяки ній можна змінити організаційну структуру, створивши додатково тимчасовий відповідний відділ або проектну групу, вдосконалити систему вирощування або екологоорієнтоване вирощування, встановити нове автоматизоване

обладнання, що дасть змогу не збільшувати чисельність робітників, цим ж заощадити витрати на заробітній платі.

Керівник ТОВ розуміє, що залучення кожного працівника залишається надзвичайно важливим, інновації та інвестиції не є ефективними окремо. Об'єднання співробітників може збільшити шанси на успіх. Найкращий спосіб надихнути на інноваційне та інвестиційне мислення - це не змусити провести мозковий штурм, а створити постійну розмову. Якість розмови є важливим фактором у визначенні якості творчості та інновацій. Подолання розриву між ідеями та діями допоможе втілити ідеї та дані в життя та створити спільне розуміння між керівником і співробітниками, забезпечуючи узгодження зі стратегічними цілями та, зрештою, більш обґрунтовані рішення. Цей новий підхід до співпраці між співробітниками та керівниками для сприяння особистому розвитку, професійній діяльності та колективному розуму.

2.3 Оцінка фінансово-економічної готовності ПрАТ «Рудківське» до інвестиційно-інноваційної діяльності

Фінансово-економічну готовність ПрАТ «Рудківське» до можливостей провадження інноваційної діяльності та реалізації інвестиційних проектів можна зручно оцінити, а потім оцінити за відповідним набором показників, таких як ділова активність, рентабельність, фінансова стабільність та стійкість. Зручність використання цих показників підтверджено згідно з Положенням про порядок проведення аналізу фінансового стану приватизованих підприємств «Методика поглибленого аналізу фінансово-економічного стану неплатоспроможних підприємств і організацій» (додаток Б) Алгоритм розрахунку оцінки можливостей підприємства до здійснення інноваційної діяльності наведено на рисунку 2.2. Тобто для розрахунку використовуються найбільш високі результати діяльності досліджуваного підприємства. Отже, можна стверджувати, що відмінно-показниковий рік

містить найбільш сприятливі показники для розрахунку інвестиційного проекту як елементу впровадження інноваційної діяльності та на досліджуваному ПрАТ.

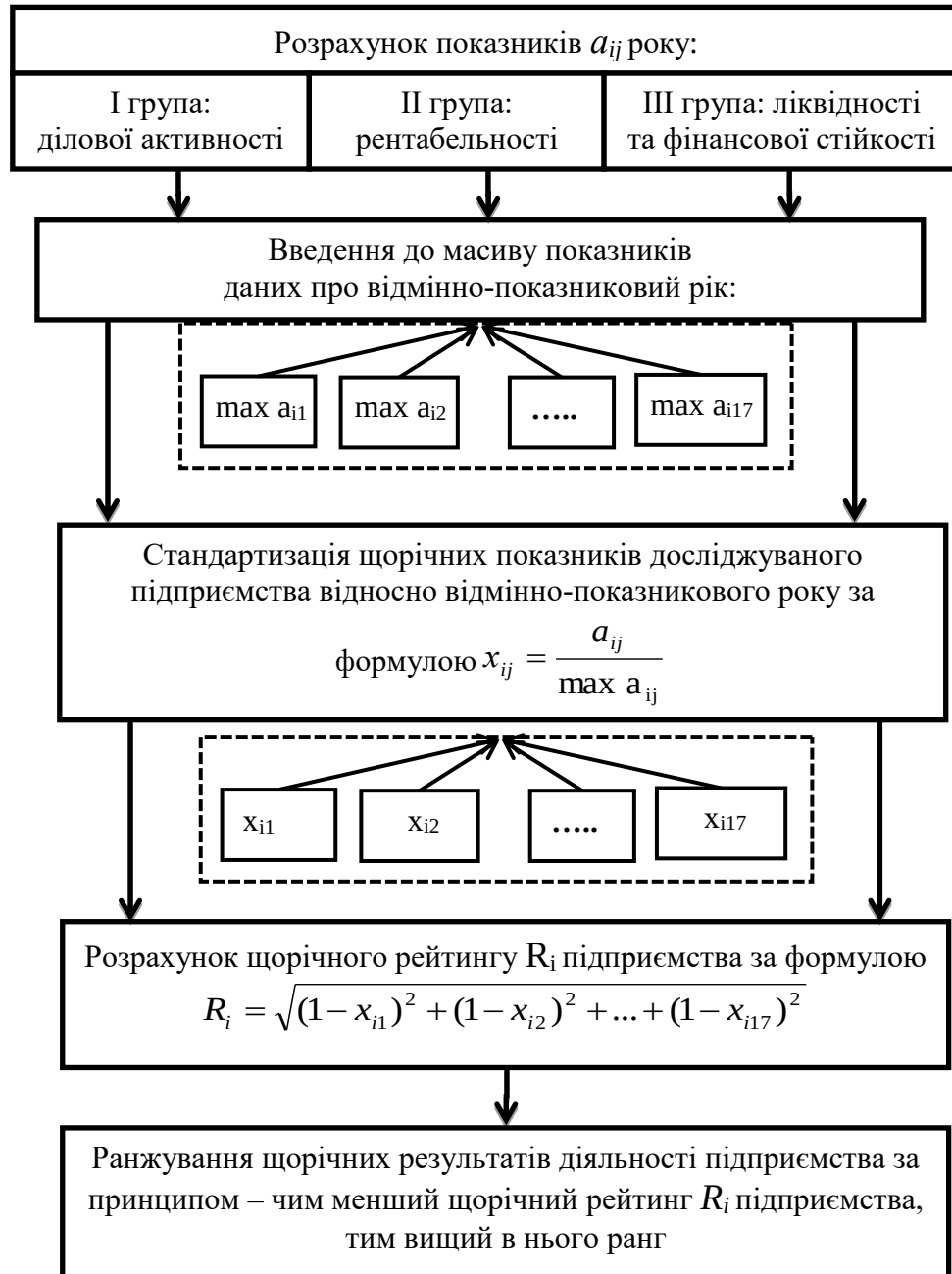

Рисунок 2.2 - Алгоритм оцінки можливостей підприємства щодо здійснення інноваційної та інвестиційної діяльності

Джерело:[4, с. 171]

Для оцінки було обрано показники, котрі характеризують пряму залежність між покращенням фінансового стану підприємств та збільшенням значень показників. Беручи до уваги відносний характер обраних для оцінки показників, їх розрахунок необхідно здійснювати за середніми значеннями даних форм звіту про фінансовий стан, де у розрахунках використовуються дані звіту про фінансовий стан та звіту про сукупний дохід. У таблиці 2.8 представлений розрахунок 16 найважливіших для нашого дослідження коефіцієнтів. Попередньо класифікацію коефіцієнтів та методичний інструментарій для розрахунку було представлено в розділі 1.

Таблиця 2.8 - Показники, що характеризують привабливість підприємства для інвестиційної діяльності ПрАТ «Рудьківське» за 2020-2022 рр.

№	Показники	Роки			2022р. до 2020р., +/-
		2020	2021	2022	
1	Коефіцієнт оборотності активів	1,05	0,82	0,77	-0,28
2	Коефіцієнт оборотності основ засобів	3,23	3,62	4,82	1,59
3	Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	1,57	1,06	0,92	-0,65
4	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	11,56	8,97	6,97	-4,59
5	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	70932,00	57015,00	56634,80	-14297,20
6	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,08	0,84	0,78	-0,30
7	Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності, %	37,78	24,36	21,11	-16,66
8	Рентабельність капіталу за чистим прибутком, %	39,07	26,56	28,89	-10,18
9	Рентабельність власного капіталу, %	39,95	26,99	29,22	-10,72
10	Рентабельність виробничих фондів, %	1,20	1,17	1,80	0,61
11	Коефіцієнт рентабельності діяльності	58,88	47,68	59,88	1,00
12	Рентабельність реалізації продукції за прибутком від реалізації, %	43,09	38,48	47,29	4,19
13	Рентабельність реалізації продукції за прибутком від операційної діяльності	35,84	29,61	27,37	-8,46
14	Коефіцієнт загальної ліквідності	30,58	48,27	73,29	42,71
15	Коефіцієнт критичної ліквідності	26,43	42,54	63,63	37,19
16	Індекс постійного активу	0,33	0,23	0,16	-0,17
17	Коефіцієнт автономії	0,98	0,98	0,99	0,01

Джерело: розраховано автором за даними кадрового обліку, форми 29 – с.г. (річна), форми 1 «Баланс», обліку відпрацьованого часу, форми 2 «Звіт про фінансові результати»

Дивлячись на динаміку коефіцієнтів оборотності, констатуємо, що попри деяке зниження у 2022 році порівняно із 2020 їх значення залишаються на дуже високому рівні. Зокрема, наприклад, Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості є таким, що вказує на те, що підприємство практично всі розрахунки з покупцями та замовниками робить по попередній оплаті, й сам балансовий залишок дебіторської заборгованості не перевищував 3 тис. грн. Те ж саме, але в меншому ступені стосується і оборотності інших активів та пасивів.

Коефіцієнти рентабельності мають різну динаміку, зумовлену різнобічними тенденціями змін балансових залишків активів, власного капіталу та ОВФ. З іншої сторони рентабельність реалізації продукції за прибутком від реалізації протягом 2020-2022 рр. зростала, що зумовлено результативною діяльністю комерційного відділу господарства. З цієї ж причини зростали і коефіцієнти ліквідності.

Підсумовуючи проведене у цьому параграфі дослідження, слід зазначити, що менеджмент ПрАТ «Рудьківське» навіть в складних умовах збройної агресії РФ зумів по більшості позицій зберегти позитивну динаміку розвитку даного господарства. Величезну «допомогу» в забезпеченні ефективного господарського циклу відіграв фактор зростання цінової кон'юнктури на вирощені господарством три сільськогосподарські культури – озиму пшеницю, ріпак та соняшник.

Отже, бачимо, що навіть в таких складних економічних умовах, адміністрація підприємства працює на те, щоб бізнес вижив. Оскільки, попри катаклізми природного характеру, коефіцієнти ліквідності та фінансової стійкості в принципі демонструють обнадійливу динаміку, їх значення знаходяться або в межах нормативних діапазонів, або близькі до них. З цього можемо зробити припущення, що за наявності будь-якого зовнішнього фінансування - кредитна лінія, прямі інвестиції, страхове відшкодування, підприємство буде в змозі відродити свій основний напрямок діяльності в

найближчий час за умов прийняття до уваги рекомендацій, розроблених в цій дипломній роботі.

Для здійснення подальших розрахунків із даного дослідження вихідні дані таблиці 2.9. (розраховані економічні коефіцієнти) представимо як матрицю, у якій по рядках містяться роки ($i = 1, 2, \dots, n$), по стовпцях зазначені номери показників ($j = 1, 2, \dots, 17$). До матриці також додаємо рядок «відмінно - показникового» року ($n+1$), до якого заносимо максимальні значення по відповідному показнику із усіх досліджуваних років. Вихідні дані матриці із доданим «відмінно - показниковим» роком представляємо у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 - Вихідні дані ПрАТ «Рудьківське» за 2020-2022 рр. для оцінки рівня фінансово-економічної готовності до інноваційно-інвестиційної діяльності

	Нумерація показників-коефіцієнтів з таблиці 2.9																
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1	1,05	3,23	1,57	11,56	70932,00	1,08	37,78	39,07	39,95	1,20	58,88	43,09	35,84	30,58	26,46	0,33	0,98
2	0,82	3,62	1,06	8,97	57015,00	0,84	24,36	26,56	26,99	1,17	47,68	38,48	26,61	48,27	42,54	0,23	0,98
3	0,77	4,82	0,92	6,97	56634,80	0,78	21,11	28,89	29,22	1,80	59,88	47,29	27,37	73,29	63,63	0,16	0,99
n+1	1,05	4,82	1,57	11,56	70932,00	1,08	37,78	39,95	1,80	59,88	47,29	35,84	73,29	63,63	0,33	0,99	

Джерело: власні розрахунки з таблиці 2.8

У таблиці 2.9 наведені всі коефіцієнти, що використовуються для оцінки рівня фінансово-економічної готовності господарства до інноваційної діяльності. Нижче в таблиці «n+1» представлені коефіцієнти «відмінно – показникового» року, які є найвищим значенням серед усіх отриманих

значень відповідного показника. Ці дані коефіцієнти є вихідними для наступного етапу дослідження. Наступний етап є перерахунок вихідного показника a_{ij} через саму матрицу з таблиці 2.10, відносно кожного показника «відмінно – показникового» року $\max a_{ij}$ за формулою (2.1):

$$x_{ij} = \frac{a_{ij}}{\max a_{ij}}, \quad (2.1)$$

де x_{ij} – розраховані базові показники стану i -го року, a_{ij} – вихідні дані i -го року ПрАТ «Рудьківське», $\max a_{ij}$ – показник вихідний «відмінно – взірцевого» року.

На основі формули 2.1, початкові показники (економічні коефіцієнти) перетворюються в один масив даних. Це здійснюється шляхом ділення кожного коефіцієнта на його максимальне значення в році, який вважається "референтним". Отримані результати представлені в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 - Матриця стандартизованих показників ПрАТ «Рудьківське» за 2020-2022 рр. для оцінки рівня фінансово-економічної готовності до інноваційно-інвестиційної діяльності

	Хі,хі1 –нумерація показників-коофіцієнтів																
№	хі1	хі2	хі3	хі4	хі5	хі6	хі7	хі8	хі9	хі10	хі11	хі12	хі13	хі14	хі15	хі16	хі17
1	1,00	1,00	0,93	0,42	0,21	0,49	0,46	1,00	0,51	1,00	1,00	0,86	0,46	1,00	1,00	0,44	1,00
2	0,83	0,83	0,77	0,44	0,75	0,44	0,54	0,02	0,01	0,02	0,02	0,91	0,64	0,68	0,60	0,47	0,93
3	0,99	0,90	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,96	1,00	0,87	0,97	1,00	1,00	0,62	0,64	1,00	0,49
n+1	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00

Джерело: сформовано за результатами таблиці 2.9

Таким чином у таблиці 2.10 міститься матриця стандартизованих коефіцієнтів, що є вихідними даними для розрахунку щорічного рейтингу господарства і визначення рівня його фінансово-економічної готовності до інноваційної діяльності. Із урахуванням стандартизації коефіцієнтів до максимального значення доречно зауважити, що у 2021 році жоден коефіцієнт не набув максимального значення. У 2022 році 5 коефіцієнтів набули максимальних значень (переважно фінансової стабільності та ліквідності), у 2020 році набули максимальних значень вже 12 показників (переважно оборотності). Отже, слід констатувати, що 2020 рік був найскладнішим для ПрАТ «Рудьківське» з усіх досліджених років. В інші два досліджених роки підприємство в цілому успішно вело свою фінансово-господарську діяльність.

З метою трансформації одержаних у дослідженні результатів у комплексну оцінку, зробимо розрахунок щорічних рейтингів.

Щорічний рейтинг « R_i » господарства визначається за формулою (2.2):

$$R_i = \sqrt{(1 - x_{i1})^2 + (1 - x_{i2})^2 + \dots + (1 - x_{i17})^2}, \quad (2.2)$$

де R_i – рейтинг i -го року даного господарства; $i=1,2, \dots$,

n – відповідний рік дослідження;

$x_{i1}, x_{i2}, \dots, x_{i17}$ – стандартизовані показники по i -тому року.

Одержані результати щорічного рейтингу « R_i » ПрАТ «Рудьківське», виходячи із результатів розрахунків економічних коефіцієнтів і проведення їхньої стандартизації по максимальному значенню представлені нами у таблиці 2.11.

За даними таблиці 2.11, слід зауважити, що найкращий щорічний рейтинг характеризує найменше числове значенням рейтингу й навпаки. Отже, очевидно, що найліпшим результатом діяльності ПрАТ «Рудьківське» був рейтинг останнього із досліджуваних років, рейтингова оцінка 2022 року дорівнювала 0,75, а найгіршим 2020 рік з рейтинговою оцінкою 2,36.

Таблиця 2.11 - Результати рейтингової оцінки ПрАТ «Рудьківське» за 2020-2022 рр. для оцінки рівня фінансово-економічної готовності до до інноваційно-інвестиційної діяльності

	Xi1	Xi2	Xi3	Xi4	Xi5	Xi6	Xi7	Xi8	Xi9	Xi10	Xi11	Xi12	Xi13	Xi14	Xi15	Xi16	Xi17	Ri
1	1,00	1,00	0,93	0,42	0,21	0,49	0,46	1,00	0,51	1,00	1,00	0,86	0,46	1,00	1,00	0,44	1,00	1,54
2	0,83	0,83	0,77	0,44	0,75	0,44	0,54	0,02	0,01	0,02	0,02	0,91	0,64	0,68	0,60	0,47	0,93	2,36
3	0,99	0,90	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,96	1,00	0,87	0,97	1,00	1,00	0,62	0,64	1,00	0,49	0,75
n+1	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00

Джерело: власні розрахунки

Проведена рейтингова оцінка ПрАТ «Рудьківське» за період 2020-2022 рр. дала можливість оцінити динаміку щорічних змін у фінансово-господарській діяльності підприємства й виділити тенденції, що проявилися за досліджений періоді.

Результати рейтингової оцінки ПрАТ «Рудьківське» у динаміці за три роки дають нам змогу говорити про значні коливання рейтингу, які обумовлені покращенням або погіршенням результатів фінансово-господарської діяльності. Зокрема, найкращими результатами характеризується останній рік дослідження – 2022. Це вказує на в цілому позитивну динаміку росту усіх розрахованих коефіцієнтів та відповідно підтверджує загальне покращення результатів фінансово-господарській діяльності ПрАТ «Рудьківське» При цьому слід відмітити, значимість відновлення результатів господарської діяльності у 2021 році після їх різкого спаду у 2020. Також відмічаємо переважне перевищення отриманих досягнень 2022 року в порівнянні із базисним 2020 роком.

Заключним етапом здійснення рейтингової оцінки у відповідності до представленого на рис. 2.2 алгоритму, має стати ранжування. Отже, проранжуємо результати господарської діяльності ПрАТ «Рудьківське» за 2020-2022 рр. й представимо їх у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 Ранжовані результати рейтингової оцінки ПрАТ «Рудьківське» за 2020-2022 рр.

Періоди	Роки	Ранжовані значення рейтингу
2	2022	2,36
1	2020	1,54
3	2021	0,75

Джерело: власні розрахунки

Виходячи із даних, представлених у таблиці 2.10 треба зауважити, що результати господарської діяльності ПрАТ «Рудьківське» за 2020-2022 рр. не набули стійкої негативної або позитивної тенденції, й характеризувалися суттєвими коливаннями показників як у розрізі років, так і у розрізі одержаних значень.

З метою більш глибокої оцінки рівня фінансово-економічної готовності ПрАТ «Рудьківське» розрахуємо додатково представимо найменші нормативні значення по кожному фінансовому коефіцієнту (14 -17) у рейтинговій оцінці. Ці мінімальні нормативні значення будуть визначені для порівняння із фактично наявними.

Найменші нормативні значення показників, при яких суб'єкти господарської діяльності можуть вести стабільну фінансово-господарську діяльність було визначено відповідно до Наказу Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України №49/121 від 26.01.2001 р.[67].

Отже, до матриці вихідних значень додаємо ще й мінімальні значення показників – це найменші нормативні значення по-кожному із коефіцієнтів. Стандартизуємо ці мінімальні нормативні значення, а результати представимо у таблиці 2.11.

Зосереджені у таблиці 2.11 дані свідчать, що результати ведення фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Рудьківське» за 2020-2022 рр. в цілому вищі за мінімальні нормативні значення розрахованих коефіцієнтів. Хоча у 2020 та 2021 роках стандартизований індекс постійних активів був

дещо меншим за норматив. Аналогічно, у 2022 році трохи менше за нормативне значення мав коефіцієнт автономії.

Таблиця 2.11 - Результати рейтингової оцінки ПрАТ «Рудьківське» з урахування мінімальних значень досліджуваних показників, 2018-2020 р.

	X _{i1}	X _{i2}	X _{i3}	X _{i4}	X _{i5}	X _{i6}	X _{i7}	X _{i8}	X _{i9}	X _{i10}	X _{i11}	X _{i12}	X _{i13}	X _{i14}	X _{i15}	X _{i16}	X _{i17}	R _i
1	1,00	1,00	0,93	0,42	0,21	0,49	0,46	1,00	0,51	1,00	1,00	0,86	0,46	1,00	1,00	0,44	1,00	1,54
2	0,83	0,83	0,77	0,44	0,75	0,44	0,54	0,02	0,01	0,02	0,02	0,91	0,64	0,68	0,60	0,47	0,93	2,36
3	0,99	0,90	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,96	1,00	0,87	0,97	1,00	1,00	0,62	0,64	1,00	0,49	0,75
n+1	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00
min	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,25	0,27	0,50	0,58	3,81

Джерело: власні розрахунки

Підсумовуючи наведене в даному параграфі дослідження, слід зазначити, що середньотермінова історія діяльності ПрАТ «Рудьківське» за 2020-2022 рр. мала сталу позитивну тенденцію, оскільки спостерігалось суттєве поліпшення різних коефіцієнтів по відповідним рокам. Ця зміна результатів, їх відновлення та перевищенням вказує на залежність господарства від впливу цінової кон'юнктури на основні зернові культури. Але відповідно до нашої теми дослідження і тих задач які ми ставимо то з метою вирівнювання в позитивний бік багаторічних тенденцій вважаємо за необхідне спрямовувати більші внутрішні й зовнішні інвестиції у розвиток транспортних, логістичних і зберігальних потужностей тим самим запропонувати відповідні аграрні інновації та інвестиційний проект як варіант виходячи із спеціалізації підприємства та екологоорієнтованого виробництва.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПРОЕКТОМ З ВИКОРИСТАННЯМ РІЗНИХ ВИДІВ ІННОВАЦІЙ В УМОВАХ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «РУДЬКІВСЬКЕ»

3.1 Впровадження краудфандингових інноваційних цифрових платформ для агроінвестування

Відповідно поставлених завдань ми попередньо розглянули структуру управління підприємством, визначили виконавців і відповідальний штат за прийняття інвестиційних проектів та інноваційних нововведень, здійснили фінансово-економічну готовність підприємства до залучення чи здійснення інвестування та інноваційних ідей виходячи від зернової спеціалізації ПрАт. Однак, нам зрозуміло, що ефективна інноваційна та інвестиційна діяльність підприємства повинна бути цілеспрямованою, ретельно спланованою і приносити бажані результати. В зв'язку з цим необхідно створити відповідну систему управління, яка здатна розвиватися та вдосконалюватися, реагуючи на зміни як у внутрішніх, так і в зовнішніх процесах трансформації.

У практиці сучасного інвестиційного менеджменту існує п'ять основних схем фінансування інвестиційних проектів в агропідприємствах. Серед них можна виділити повне самофінансування, акціонування, венчурне фінансування, кредитування та змішане фінансування. Основними джерелами фінансування інвестиційної діяльності підприємства є різні фінансові ресурси. Серед них наявний в розпорядженні прибуток, кошти амортизаційного фонду, позики та оренда майна, бюджетне фінансування, кошти дрібних інвесторів, отримані через акціонування, венчурне та змішане фінансування, а також краудфандинг і інші джерела фінансування.

Залучення інвестицій в агропромисловий сектор а саме для нашого підприємства є одним із стратегічних напрямів його розвитку, але при цьому

необхідно враховувати важливі критерії безпеки і результатів для забезпечення сталого розвитку сільського господарства та продовольства. Ми розуміємо, що покращення технологічної бази, впровадження ефективних агрономічних методів, розвиток біотехнологій та обробки даних, забезпечення доступу до сучасного обладнання та матеріалів, надання державної підтримки інноваційним проектам, сприяння створенню та активному впровадженню нових сортів та гібридів, розробку нових методів регулювання росту рослин, підвищення ефективності використання водних ресурсів, управління урожайністю та зменшення впливу на довкілля, оцінку соціального та економічного впливу інноваційних проектів.

1) Гарантування безпеки та якості продуктів харчування, зокрема в контексті нововведень у виробництві продуктів на основі ГМО, використання хімічних засобів захисту рослин тощо.

2) Максимальне збереження та відновлення природних ресурсів агросфери з метою забезпечення їх доступності для майбутніх поколінь.

3) Формування сприятливих умов для здоров'я та благополуччя сільськогосподарських тварин, а також збереження їхнього біорізноманіття.

4) Покращення управління ресурсами сільського господарства з метою мінімізації негативного впливу на здоров'я людей, рослин, тварин, а також кількість та якість природних ресурсів.

5) Гарантування мінімізації ризиків у впровадженні нововведень в агровартісному ланцюзі, в системах контролю безпеки та якості харчових продуктів, означає переслідування мети забезпечення безпечного та якісного виробництва сільськогосподарської продукції.

6) Забезпечення рівних та справедливих можливостей для всіх учасників інноваційного агропроцесу щодо доступу до ресурсів, ринків та ланцюжків створення вартості, включаючи створення рівних умов для споживачів отримання доступу до доступної, якісної та безпечної харчової продукції.

Як варіант створення та функціонування digital-інвестиційних

платформ в світовій практиці сприяють позитивному досвіду залучення інвестицій до сільського господарства. Ці платформи мають характеристики, такі як динамічне управління, великий потенціал масштабування та прийняття вартісних рішень. Вони поєднують державний, приватний та громадський капітал і здатні генерувати майбутню вартість. Однією з важливих ролей цифрових інвестиційних платформ є забезпечення справедливого доступу до інвестиційних ресурсів для всіх учасників процесу аграрного виробництва. Це дає змогу підвищити рівень інклюзивності аграрного сектору та сприяти досягненню цілей сталого розвитку суспільства. Інвестиційні платформи є багатофункціональними і дозволяють ефективно використовувати інвестиційні ресурси. Вони також є ефективним інструментом для розвитку нових інновацій та технологій в сільському господарстві. Самі цифрові інвестиційні платформи створюють позитивний досвід залучення інвестицій до сільського господарства та сприяють вирішенню проблем інклюзивності аграрного сектору та сталого розвитку суспільства.

Краудфандингові платформи є різновидом онлайн-платформ, які дозволяють інвесторам здійснювати вигідні інвестиції, оптимізувати свій інвестиційний портфель, моніторити результативність своїх інвестицій та навіть брати участь у продажі сільськогосподарських угідь. Приклади таких платформ включають farmfund, acretrade, farmtogether, steward (в США), heavyfinance, land, growdedhero (в ЄС) та багато інших:[19].

У компанії Advantage Ukraine за підтримки було створено нову цифрову інвестиційну платформу у 2022 році. Завдяки цій платформі іноземні інвестори можуть залучати кошти та реалізовувати інвестиційні проекти у десяти різних галузях економічної діяльності, включаючи аграрний сектор. У партнерстві з українськими інвестиційними компаніями Європейська Бізнес Асоціація запустила інтерактивний проект Карти інвестиційних можливостей, який надає актуальну інформацію про проекти в різних галузях національної економіки, включаючи сільське господарство.

Одним з перспективних інструментів для залучення інвестицій у сільське господарство є створення краудфандингових цифрових платформ. Для реалізації інноваційного потенціалу аграрних формувань, створення таких платформ в Україні може бути здійснено за двома основними сценаріями: кредитні платформи та платформи на основі цінних паперів зображені на рисунку 3.1.

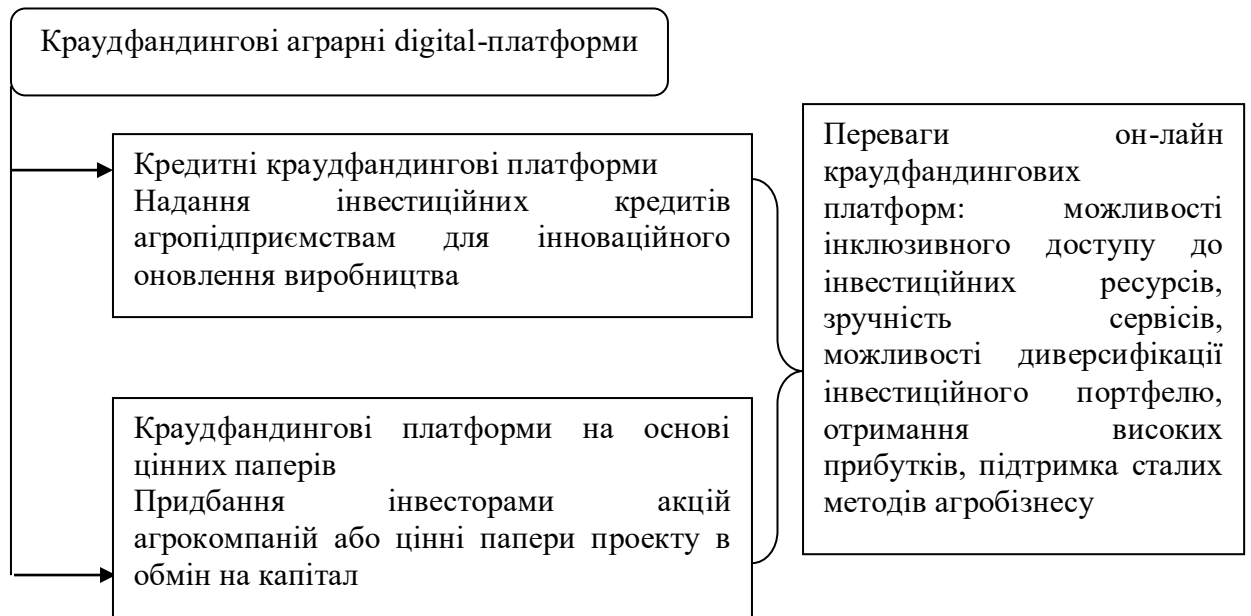

Рисунок 3.1 - Рекомендовані види краудфандингових цифрових платформ для агроінвестування в ПрАТ «Рудьківське»

Джерело: адаптовано за [7].

Серед основних ризиків, які супроводжують функціонування краудфандингових інвестиційних платформ, слід відзначити наступні: регуляторні ризики, пов'язані зі зміною правил доступу та роботи з платформами в залежності від вимог різних країн, валютні ризики, що виникають через вплив валютних курсів країн, з яких походять платформи, ризик концентрації, який виникає в результаті зосередження інвестиційних платформ у межах окремих країн або регіонів. Це посилює вплив геополітичних факторів і загроз, ризики ліквідності, пов'язані з можливістю затримки виходу інвесторів з платформ через специфіку інвестування в

аграрний бізнес, екологічні ризики, що виникають через різноманітність екологічних вимог і стандартів в сільськогосподарській сфері в різних країнах.

Інноваційні цифрові платформи можуть стати перспективним інструментом реалізації інноваційного потенціалу бізнес-суб'єктів у сфері сільського господарства в Україні. Ці платформи представляють собою віртуальний простір, що об'єднує зацікавлених стейкхолдерів, які прагнуть отримати нові знання, продукти, технології або рішення. Вони є новою формою організаційної моделі, яка сприяє стимулюванню інноваційної активності бізнес-суб'єктів і забезпечує доступність інновацій для аграрних виробників.

Інноваційні платформи виконують роль коннектного ланцюга, що допомагає перетворити інноваційні ідеї у практичне застосування. Крім того, вони є важливим інструментом для інвесторів та власників капіталу. Ці digital-платформи створюють бізнес-простір, який надає можливість всім зацікавленим сторонам брати участь у розробці інноваційних продуктів, залучати потенційних споживачів та здобувати капітал від донорів. Наприклад, fsdst (food security decision support tool), ushauri, seed scenario tool (країни Африки), agridatavalue, цифровий інноваційний хаб сільського господарства dih-leaf (ЄС) є прикладами digital інноваційних платформ, які успішно виконують ці функції.

Цифрові інноваційні платформи сприяють обміну знаннями, ідеями та інформацією, створюючи єдиний ланцюжок створення вартості, сприяючи появі нових інноваційних продуктів та полегшуючи їх шлях до кінцевого споживача та використання в бізнесі. Аграрні інноваційні платформи функціонують з метою створення нових аграрних технологій та соціально-економічних механізмів їх впровадження, а також підвищення рівня доступу до інновацій для всіх суб'єктів аграрного бізнесу, незалежно від розміру та фінансової спроможності. Через механізм партнерства, рівного та справедливого доступу до інноваційних продуктів та притаманних їм

властивостей аграрні інноваційні платформи забезпечують функціонування ланцюжка створення вартості продукції та сприяють підвищенню ефективності розвитку агропродовольчого сектору.

Підвищення рівня інвестиційного забезпечення аграрної сфери створює передумови для реалізації інноваційного потенціалу галузі. Крім того, залучення додаткових інвестиційних потоків до сільського господарства України допомагає створити фінансову базу для досягнення стратегічних цілей і завдань сталого розвитку аграрного сектору і сільських територій як в Україні, так і в Європейському Союзі.

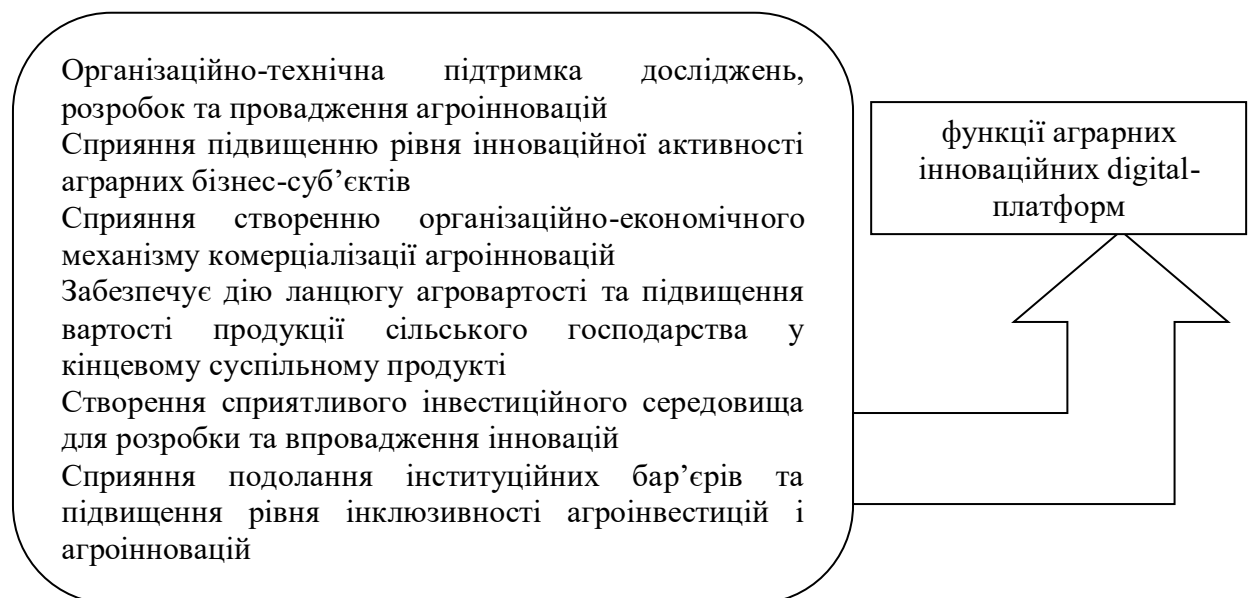

Рисунок - Основні функції аграрних інноваційних digital-платформ

Джерело: сформовано ватором за [20].

Зміцнення інвестиційної підтримки сільського господарства є важливим кроком для підвищення продуктивності виробничих ресурсів і забезпечення сталого розвитку аграрної сфери. Такі заходи також сприяють формуванню умов для рівномірного розвитку всіх бізнес-суб'єктів та життя населення, що проживає в сільських територіях. Крім того, вони сприяють підвищенню рівня прибутковості в аграрній сфері, зміцненню ролі агросектору у сукупному суспільному продукті шляхом високих показників

агровартості та доданої вартості. Все це є необхідними факторами для забезпечення тривалої конкурентоспроможності українського агровиробництва, продовольчої безпеки країни та покращення якості життя населення.

Залучення інвестицій до аграрної сфери також сприяє розвитку сільськогосподарського підприємництва, стимулює залучення нових гравців на ринок, сприяє збільшенню обсягів виробництва та експорту сільськогосподарської продукції. Інвестиції можуть сприяти розширенню виробництва, створенню нових робочих місць, підвищенню рівня життя сільського населення. Однак, для залучення інвестицій до аграрної сфери необхідні належна інфраструктура, правове регулювання, доступ до кредитних ресурсів, а також підтримка держави. Важливо створити сприятливе інвестиційне середовище, що забезпечить зацікавленість інвесторів і готовність вкладати кошти в аграрну галузь.

3.2 Обґрунтування портфелю інвестиційних проєктів агроінновацій для ПрАТ «Рудьківське»

Доцільно запропонувати інвестиційних агроінновацій для нашого аграрного підприємства, так як основна голузь це рослинництво а саме вирощування зернових тому від цього доцільно ірозглянути відповідні пропозиції. Розвиток парадигми управління суб'єктами господарювання призвів до появи альтернативного системному підходу до організації продуктивної діяльності - проєктного підходу. Відмінності проєктного підходу від традиційного системного підходу полягають у тому, що управління проєктами передбачає створення доданої вартості шляхом спрямування на досягнення конкретної цілі протягом обмеженого періоду часу та із визначеною кількістю ресурсів, які визначені групою зацікавлених сторін, враховуючи ризики та задані параметри якості продукту проєкту.

Представлені головні типи агроінновацій, такі як технологічні,

агрохімічні, біологічні або селекційні, організаційно-управлінські і екологічні. Крім того, для кожного типу агроінновацій пропонуються показники для оцінювання проектів за відповідними категоріями: економічним, науково-технічним, соціальним і екологічним. Наприклад, для технологічних агроінновацій економічний ефект можна виміряти за допомогою показників зростання рентабельності, для технологічних, агрохімічних і біологічних – збільшення врожайності, підвищення продуктивності тварин та зменшення витрат на одиницю продукції, для організаційно-управлінських – зниження складності управлінських процесів, а для екологічних – прогрес у виконанні екологічних норм та зменшення величини штрафів за їх порушення.

Типова карта портфелю агроінновацій представлена на рисунку. 3.3.

Рисунок 3.3 - Карта портфелю агроінновацій для ПрАТ «Рудьківське»

Джерело: сформовано за [1 с. 18].

Запропоновано оцінювати науково-технічний ефект на основі таких показників: кількість отриманих патентів, кількість отриманих охоронних

документів та коефіцієнт автоматизації сільськогосподарського виробництва. Соціальний ефект планується оцінювати на основі зниження праці на одиницю продукції, витрат на одиницю площі та зростання продуктивності управлінської праці. Екологічний ефект включає в себе рівень зниження вуглецевого сліду, підвищення родючості ґрунту, підвищення екологічності продукції та зниження кількості відходів.

Для нашого підприємства, яке спеціалізується на вирощуванні традиційних зернових і зернобобових культур, важливими агроінноваціями є нові сорти рослин, які мають вищу врожайність, стійкість до хвороб та інші специфічні якісні показники готової продукції. Для визначення ключових агроінновацій необхідно оцінити вплив різних проєктів на результативність нашого підприємства. Якщо для деяких культур ми вже використовуємо сучасні сорти насіння, то ефективне впровадження інновацій може полягати у використанні нових методів добривного господарства, технологій зберігання, вимірювання та контролювання рівня вологості. Вибір проєктів агроінновацій здійснюється відповідно до основних напрямків діяльності підприємства, які визначені як стратегічні зони господарювання. Для конкретної стратегічної зони господарювання, яким є вирощування соняшника, ріпаку та пшениці, було визначено основні типові агроінновації.

На першому етапі необхідно сформулювати кластери потенційних проєктів, які в подальшому підлягають оцінці та включенню до стратегічних портфелів в галузі господарювання. Другий етап передбачає оцінювання цих проєктів. Однак, найважливішим аспектом при розробці обґрунтування агроінноваційних портфелів є вибір критеріїв оцінювання.

Як видно з таблиці зразків агроінновацій, для порівняння ефективності різних проєктів можна використовувати наступні показники: збільшення врожайності, підвищення вмісту протеїну в зерні, зростання рівня олійності урожаю, додатковий умовно-чистий прибуток на одному гектарі, зниження собівартості виробництва продукції з даної культури, приріст рослинної продукції з одного гектара, зменшення виробничих витрат, підвищення

продуктивності сівозмін, запланований рівень рентабельності.

Таблиця 3.1 Типові агроінновації для стратегічної зони господарювання для ПрАТ «Рудьківське»

Назва	Результативність	Зміст
Ресурсоощадні способи підвищення продуктивності зернових культур	Підвищення врожайності сільськогосподарських культур на 15–20% та якості продукції рослинництва, а саме збільшення вмісту протеїну в зерні пшениці(до 1,1%) та олійності соняшнику та ріпаку (до 1,8%). Економічний ефект: додатковий умовно чистий прибуток на 1 га у межах 1966–3802 грн/га, зниження собівартості продукції до 7,5% залежно від культури.	Опрацьовано технологічні особливості використання нових комплексних добрив за вирощування сільськогосподарських культур – зернових, технічних. Встановлено їх вплив на формування елементів продуктивності та врожайність сільськогосподарських культур. На цій основі розроблено ресурсоощадні способи підвищення продуктивності культур.
Гібрид соняшнику «Ярило f1»	Обсяги впровадження 75 тис. га. Зарахунок впровадження у проблемних регіонах планується одержати до 35% приросту рослинної продукції з 1 га.	Гібрид середньоранньої групи стиглості, стійкий до вовчка рас А-Е. Потенціал врожайності 3,5 т/га. Висота 180–190 см. Маса 1000 насінин 57 г. Лушпинність 25%. уміст олії у насінні 49,1%. Стійкий до вилягання, осипан-ня, посухостійкий. За роки випробування перевищив стандарт за врожайністю на 24%, за збором олії на 20%.
Науково обґрунтовані підходи до максимально можливого насичення короткоротаційних сівозмін кукурудзою та соняшником	Скорочення виробничих витрат на 10– 15% та підвищення продуктивності сівозмін на 15–20%.	За умов вузької спеціалізації польових сівозмін рекомендується в чотирипільній сівозміні вирощувати рвпак не більше ніж 3 роки поспіль, а соняшник – 2 роки. Вказана схема насичення сівозмін ріпаком та соняшником гарантує врожайність 9,9–11,6 і 2,41–2,45 т/га відповідно без зниження природної родючості ґрунту.
Технологія обробітку ґрунту в сівозмінах північно-східного лісостепу	розрахунковий рівень рентабельності вирощування сільськогосподарських культур у чотирипільних сівозмінах за вказаної технології становить: зернових колосових культур 106– 110%, соняшнику – 148–157%, ріпаку – 39–94%.	Технологія основного обробітку ґрунту в сівозміні: під соняшник та ріпак – оранка на глибину 20–22 см, під зернові культури – безполицевий комбінований обробіток на глибину 6–16 см, що гарантуватиме підвищення продуктивності гектара ріллі на 10–15%.

Джерело: авторська розробка

Для стратегічної зони господарювання, де вирощується озима пшениця, можна запропонувати додаткові агроінновації. Крім зазначених вище нововведень для підтримки розвитку стратегічних господарських зон досліджуваного підприємства, ми також маємо намір реалізувати декілька подібних проєктів в галузі агроінновацій, які наведені в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 - Опис запропонованих проєктів агроінновацій для ПрАТ «Рудьківське»

№	Опис проєкту агроінновації
1	Ресурсоощадні способи підвищення продуктивності сільськогосподарських культур
2	Гібрид соняшнику «Ярило f1»
3	Науково обґрунтовані підходи до максимально можливого насичення короткоротаційних сівозмін ріпаку та соняшником
4	Технологія обробітку ґрунту в сівозмінах північно-східного лісостепу
5	Модель виробництва пшениці озимої з урахуванням фаз циклу сонячної активності
6	Сорт пшениці м'якої озимої (<i>triticum aestivum</i> L.) КОШОВА
7	Сорт пшениці озимої водограй
8	Сорт пшениці озимої пам'яті Гірка
9	Спосіб корегування врожайності та якості продукції зернових культур за даними наземних і дистанційних методів рослинної діагностики
10	Система моніторингу технологічних параметрів для управління процесами тепло- і масообміну в шахтній зерносушарці
11	Автоматизована система проєктування та управління технологіями збирання ранніх зернових культур
12	Протруювач для пошарової обробки насіння ппон-5

Джерело: власні дослідження

Однією з них є модель виробництва пшениці озимої, яка враховує фази циклу сонячної активності. Це дозволить встановити оптимальний час посіву та збору врожаю, враховуючи вплив сонячної активності на ріст і розвиток рослин. Крім того, можна рекомендувати використання сортів пшениці м'якої озимої, таких як "КОШОВА". Цей сорт відзначається високою врожайністю та стійкістю до стресових умов, що дозволить отримати якісний і стабільний врожай. Подальшою агроінновацією може бути використання сорту пшениці озимої "Водограй". Цей сорт має високу устійкість до посухи і здатність до ефективного використання вологи в ґрунті, що є особливо важливим у зоні з недостатнім опадів. Нарешті, однією з додаткових агроінновацій може бути використання сорту пшениці озимої "Пам'ять Гірка". Цей сорт володіє

високою морозостійкістю та стійкістю до хвороб, що дозволить забезпечити високу врожайність навіть у важких кліматичних умовах. Запровадження цих агроінновацій допоможе підвищити ефективність вирощування озимої пшениці і отримати якісний та стабільний врожай в стратегічній зоні господарювання. При розробці показників оцінювання проєктів агроінновацій слід враховувати декілька важливих аспектів. По-перше, необхідно використовувати показники оцінювання ефективності проєктів, які допомагають визначити, наскільки успішно вони впливають на підприємство. Це дозволить здійснювати обґрунтовані рішення щодо вкладення ресурсів у ці проєкти. По-друге, важливим аспектом є відповідність проєктів стратегічним цілям розвитку підприємства. Кожен проєкт повинен відповідати стратегічному напрямку підприємства і сприяти його розвитку в обраному напрямку. Третім аспектом є оцінка ризику, пов'язаного з реалізацією проєктів. Потенційні ризики повинні бути оцінені і враховані при прийнятті рішень щодо реалізації проєктів. Це допоможе знизити можливі негативні наслідки для підприємства. Крім того, важливим є врахування показників взаємної синергії від поєднання впровадження проєктів в одному портфелі. Кожен проєкт повинен оцінюватися на основі його взаємодії з іншими проєктами і мати свою інтегральну оцінку. Це дозволить визначити потенційні переваги від поєднання ресурсів і забезпечити більш ефективне використання їх. У підсумку, розробка показників оцінювання проєктів агроінновацій повинна враховувати показники ефективності, відповідність стратегічним цілям, ризики і можливості взаємної синергії проєктів. Це допоможе забезпечити прогресивний розвиток підприємства і забезпечити його конкурентоспроможність.

3.3 Впровадження інноваційного проєкту «екологоорієнтованого виробництва та вирощування продукції EGSP»

Відповідно до пункту 7 "Екологічність" Державної підтримки

інноваційного розвитку аграрних підприємств та Стратегії регіонального розвитку Чернігівської області на 2021-2027 роки, а також Програми розвитку агропромислового комплексу Чернігівської області на період до 2027 року [13-14]., було ухвалено рішення, зазначаючи, що інноваційний проект повинен відповідати екологічним критеріям. Згідно з цією політикою, продукція, що виробляється на основі цього проекту, повинна бути безпечною для життя і мати позитивний вплив на довкілля. Таким чином, аграрні підприємства, що отримують державну підтримку і розвиваються за інноваційними засадами, повинні використовувати екологічно чисті методи виробництва, впроваджувати нові технології та практики, які б зменшували негативний вплив на навколишнє середовище. Такий підхід до розвитку агропромислового комплексу Чернігівської області на період до 2027 року дозволяє забезпечити сталий розвиток галузі, збереження природних ресурсів і біорізноманіття, а також забезпечити безпечність продукції для споживачів.

Розглядаючи процес інноваційно-інвестиційного розвитку в екологічному аспекті, слід відмітити вагомий вплив даного елементу господарської діяльності підприємства на навколишнє середовище. Отже, процес інноваційно-інвестиційного розвитку: підтримує та реалізує господарську діяльність спрямовану на підвищення якості навколишнього середовища; стимулює зменшення еколого небезпечних відходів і викидів, а також переробку і раціональну утилізацію відходів отриманих підприємствами в результаті господарської діяльності, а отже сприяє мінімізації шкідливого впливу на навколишнє середовище; сприяє виробництву, а також фінансовому забезпеченню екологічно чистої продукції і впровадженню відповідних екологічно безпечних технологій; сприяє сталому регіональному розвитку країни.

Біогазові установки в Україні користуються чималою популярністю і це не дивно, адже вони забезпечують найбільш ефективну переробку органічних відходів, дозволяють отримати додатковий дохід та найголовніше біогазові установки є екологічно безпечними.

Витрати на промислове виробництво біопалива складаються з вартості насіння олійних культур, каталізаторів та виробничих витрат на одержання,

очищення олії за вирахуванням вартості шроту, гліцерину, лушпиння. Нами здійснено розрахунки виробництва собівартості 1 тонни біодизеля з основних олійних культур за двома варіантами: при використанні сировини власного виробництва; при використанні купованої сировини.

Зіставлення середнього показника рентабельності виробництва біодизеля у 2022 році із соняшнику, сої, ріпаку за умов однакової ціни за 1 тонну біодизеля на рівні 9000 грн/т з ПДВ та за умов реалізації всього обсягу побічної продукції за середніми ринковими цінами надало можливість отримати такі результати. За 1-м варіантом виробництва біодизеля (власна сировина) першу позицію серед олійних культур посідає ріпак (рентабельність 71,3%) за рахунок високої ціни на соєвий шрот, друга позиція належить соняшнику (рентабельність 47,7%), на третій позиції знаходиться соя (рентабельність 35,19%).

Економічна доцільність вирощування ріпаку не викликає сумніву. Як свідчить аналіз світових та європейських цін, вирощування його забезпечує високу рентабельність. Реалізаційна ціна насіння ріпаку в 1,8-2,4 рази перевищує ціну зернових культур. За переробки ріпаку на біопаливо можна отримати високу додаткову вартість. Крім того при переробці отримуємо шрот - цінну кормову добавку до кормів у тваринництві. Крім економічного зиску, ріпак позитивно впливає і на екологічний стан довкілля.

Зіставлення середнього показника рентабельності виробництва біодизеля у 2020 році із соняшнику, сої та ріпаку за умов однакової ціни за 1 тонну біодизеля на рівні 9000 грн/т з ПДВ та за умов реалізації всього обсягу побічної продукції за середніми ринковими цінами надало можливість отримати такі результати. За 1-м варіантом виробництва біодизеля (власна сировина) першу позицію серед олійних культур посідає ріпак (рентабельність 71,3%) за рахунок високої ціни на соєвий шрот, друга позиція належить соняшнику (рентабельність 47,7%), на третій позиції знаходиться соя (рентабельність 35,19%). (Таблиця 3.2.)

Таблиця 3.2 - Порівняльна характеристика економічної ефективності виробництва біодизеля з основних олійних культур в сільськогосподарських підприємствах України в 2022 р.

Показник	Соняшник		Ріпак		Соя	
	1-й варіант – власна сировина	2-й варіант – закуплена сировина	1-й варіант – власна сировина	2-й варіант – закуплена сировина	1-й варіант – власна сировина	2-й варіант – закуплена сировина
Витрати на виробництво біодизеля, грн./т	6195,6	12519,1	13581,9	20051,5	7081,3	9192,4
Ціна реалізації 1 тонни біодизеля, грн. без ПДВ	7480	7480	7480	7480	7480	7480
Загальна виручка від реалізації біодизеля та іншої продукції, грн. без ПДВ	9897,5	9897,5	23861,3	23861,3	10228,3	10176,1
Прибуток від реалізації біодизеля та іншої продукції, грн./т	3325,4	-2731,3	10301,2	3985,1	2866,1	693,2
Собівартість виробництва біодизеля, грн./т	3995,9	9689,4	3001,2	3275,3	4475,4	6644,3
Рентабельність виробництва біодизеля, %	47,7	-19,9	71,3	15,4	35,9	6,9

Джерело: власні розрахунки за статистичними даними [21].

Під час виробництва біодизеля за 2-м варіантом (купована сировина) на першій позиції – біодизель із ріпаку (рентабельність 15,4%), другу позицію посіла соя – (рентабельність 6,9%), а соняшник виявився взагалі збитковим.

Так як вирощування ріпаку є одним з найкращих варіантів при виробництві біодизеля, нами проведено дослідження ефективності самозабезпечення пальним від переробки ріпаку (як власної сировини) для ПрАТ «Рудьківське» на наступні роки за умов впровадження у сівозміну ріпаку.

Для визначення необхідної кількості ріпакової олії та відповідного валового збору і посівної площі ріпаку (табл. 3.2.), які мають забезпечити існуючу потребу в біодизелі, було прийнято низку умов:

1) величина урожайності, взята для розрахунків, відповідає досягнутому значенню цього показника аналогічними сільськогосподарськими підприємствами Бобровицького району у 2022 р.;

2) олійність ріпаку була прийнята на рівні 37 % (потенційна олійність сортів досліджуваної культури становить 44 – 47 %, але при віджимі насіння в макусі залишається близько 7 – 10 % олії);

3) необхідна кількість ріпако-метилового ефіру (РМЕ) була визначена шляхом збільшення на 5 % величини річних витрат дизпалива (зумовлено нижчою теплотою згорання біодизелю);

4) частка виходу РМЕ взята на рівні 96 %, що пояснюється обраною технологією, за якою з 1 тонни олії отримують близько 960 кг біодизелю;

5) через об'єктивні особливості існуючої в господарстві агротехнології дослідження буде проводитися тільки відносно вирощування й переробки ярого підвиду ріпаку

Таблиця 3.3. Розрахунок потреби в самозабезпеченні біодизелем з ріпаку для ПрАТ «Рудьківське»

Показники	
Урожайність ріпаку фактична середня по Чернігівській області, т/га	3,1
Вихід ріпакової олії з 1 га, т	1,1
Річні витрати дизельного пального в середньому за останні 3 роки, т	240,0
Необхідна кількість РМЕ, т	252,0
Кількість олії для забезпечення власних потреб у дизельному паливі, т	262,5
Валовий збір для забезпечення власних потреб у дизельному паливі, ц	709,5
Площа під ріпаком для забезпечення власних потреб у дизельному паливі, га	228,9
Необхідна частка ріпаку в посівах, %	7,6

Джерело: розроблено автором

Результати проведеного дослідження показали, що для покриття власних потреб у дизельному пальному досліджуваному підприємству необхідно мати 7,6% ріпаку в загальній посівній площі, що становить 246га. Відповідно до консультацій з агрономічною службою ПрАТ «Рудьківське» є цілком прийнятним для сівозміни виділення такої кількості га під ріпак. При цьому розмір частки посіву ярого ріпаку не перевищує науково обґрунтованих норм у сівозміні, тобто 10% - 12%. Зазначений факт є досить важливим аргументом (з агрономічної точки зору) на користь доцільності таких розрахунків. Наступний етап нашого дослідження передбачав вибір обладнання для виробництва біодизелю. Вивчивши наявні пропозиції, наш

вибір зупинився на модельному ряді біодизельних установок вітчизняного підприємства «Біодизель-Карпати», яке має гарну ділову репутацію та співпрацює з багатьма іноземними фірмами. З метою обґрунтування вибору біодизельного обладнання необхідної потужності було визначено середні щомісячні витрати дизпалива за останні 5 років за даними відповідної статистичної звітності досліджуваного підприємства. На основі результатів таких розрахунків для ПрАТ «Рудьківське»- EXON-50, виробничі характеристики яких (продуктивність складала відповідно 6000 та 1200 л/добу) повністю відповідають існуючим потребам в дизпаливі. Враховуючи визначену потребу в біодизелі, нами було підібрано відповідне обладнання для переробки насіння на олію. (табл. 3.3.).

Таблиця 3.4 - Розрахунок капітальних витрат для запропонованого проекту з переробки насіння ріпаку на біодизель

Обладнання	ПрАТ «Рудьківське»	
	Необхідна кількість, од.	Вартість (з ПДВ), тис. грн.
I. Переробка насіння ріпаку на олію		
Олійний прес шнековий	2	377,0
Фільтрувальна лінія	2	156,4
Фільтрувальні елементи	4	24,0
Резервуари для олії	2	5,0
Разом	10	562,4
II. Переробка олії на РМЕ		
Комплекс EXON	1	809,6
Всього	x	1372,0
Інші витрати		
Підготовка техніки	x	798,4

Джерело: складено автором

Для розрахунку вартості капіталовкладень по проекту було визначено строк корисної експлуатації задіяного обладнання. На основі врахування терміну використання біодизельної установки вирішено, що проект буде розрахований на вісім років. Відповідно до цього було підраховано загальну кількість одиниць іншого устаткування та визначено його вартість на весь термін проекту

Крім цього, до капітальних витрат було віднесено вартість підготовки техніки для переходу на біодизель, яка включає придбання комплексної

системи підігріву пального в холодну пору року, купівлю фільтрів-сепараторів та фільтрувальних елементів паливної системи.

Наступним кроком нашої роботи стало планування поточних витрат проекту (табл. 3.5). В контексті цього варто відмітити, що собівартість виробництва РМЕ в цілому представлена трьома складовими: вартістю вирощеного насіння ріпаку, витратами на переробку насіння в олію, витратами на переробку олії в біодизель.

Таблиця 3.5 - Розрахунок загальної суми майбутніх витрат на виробництво біодизелю з ріпаку для ПрАТ «Рудьківське»

№	Статті витрат	Тис. грн.
	Витрати на вирощування ріпаку	4539,9
	Переробка насіння ріпаку на олію	
1	Амортизація обладнання	29,3
2	Витрати на ремонт основних засобів	8,1
3	Оплата праці з нарахуваннями	183,6
4	Електроенергія	93,7
	Разом витрат	314,7
	Переробка олії на РМЕ	
1	Амортизація обладнання	42,2
2	Витрати на ремонт основних засобів	23,6
3	Оплата праці з нарахуваннями	183,6
4	Електроенергія	257,6
5	Вартість метанолу, каталізатору та іонообмінної смоли	382,4
	Разом витрат	889,3
	Загальна сума витрат на вирощування і переробку ріпаку	5743,8

Джерело: розраховано автором

Так, «левову» частку всіх витрат буде складати саме собівартість вирощування ріпаку (79%). Близько 5% займатиме виготовлення олії, а 16% - переробка олії на біодизель.

В контексті дослідження наступним етапом роботи став розрахунок економічної ефективності виробництва біодизелю. У процесі переробки насіння ріпаку на біодизель маємо три кінцеві продукти – біодизель, шрот і гліцерин. Оцінка шроту та гліцерину здійснювалася відповідно до існуючих ринкових цін. При цьому визначення ціни на шрот проводилося на основі вартості його соняшникового аналога, адже ринку ріпакового шроту в

Україні з відомих причин не існує. Для оцінки біодизелю, яким планується замінювати звичайне дизельне паливо, використовувалася фактична середня ціна придбання дизпалива досліджуваним підприємством у 2021 р., тобто 27,6 тис. грн./т. Визначення виробничої собівартості одержаної продукції відбувалося шляхом розподілу загальної суми понесених витрат між кожним видом пропорційно до їх вартості за реалізаційними цінами. (таблиця 3.6.).

Таблиця 3.6 Прогнозна економічна ефективність переробки ріпаку на біодизель в ПрАТ «Рудківське»

Пор. №	Показники	Тис. грн.
1	Вигоди від переробки ріпаку:	
1.1	біодизель (обсяг ДП, що замінюється), т	240,0
	вартість	6 624,0
1.2	шрот (58 %), т	411,0
	вартість	3 288,0
1.3	гліцерин, т	57,6
	вартість	691,4
2	Вартість одержаної продукції, грн	10 603,4
3	Витрати на вирощування і переробку ріпаку, грн	5 743,8
4	Сума витрат, що припадає на: біодизель	3 588,2
	шрот	1 781,1
	гліцерин	374,6
5	Собівартість 1 т: біодизелю	15,0
	шроту	4,3
	гліцерину	6,5
9	Економія від заміщення ДП (прибуток), грн	4 859,6
10	Рентабельність самозабезпечення, %	84,6

Джерело: розраховано автором

Підсумки дослідження дозволили стверджувати, що в процесі реалізації було отримано суттєві результативні показники (рентабельність на рівні 84,6%). Таким чином, незважаючи на те, що проект з переробки ріпаку на біодизель є вигідним, порівняння двох альтернативних напрямів використання насіння за величиною отриманого прибутку та рівнем рентабельності показало, що за існуючої цінової кон'юнктури на ринках ріпаку та дизпалива в 2023 р. для досліджуваного підприємства його насіння

доцільніше реалізовувати. В той же час наступного року ситуація може змінитися.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі обґрунтовано теоретичні положення і практичні аспекти, що надають можливість розробити напрями для вдосконалення управління сільськогосподарським підприємством на інноваційній основі з інвестиційним проектом.

Сучасний стан трансформаційних процесів в контексті глобалізаційних змін потребує активізації всіх учасників аграрного виробництва. Досягти значних позитивних зрушень можливо лише за умови ефективного ведення фінансово-господарської діяльності. Багаторічний успішний досвід країн-лідерів вказує на те, що без впровадження інноваційної діяльності в процес виробництва досягти успіху не можливо.

Визначено сутність та теоретичні аспекти інноваційної діяльності підприємства та особливості її формування в аграрній сфері показали з позиції системного підходу в управлінні, система управління інноваційною діяльністю є сукупністю взаємопов'язаних елементів, які забезпечують цілісність цієї системи, з притаманними їм взаємозв'язками між собою і зовнішнім середовищем, що спрямовані на досягнення цілей діяльності на засадах оптимізації ризиків, витрат і результатів діяльності.

Предметом діяльності ПрАТ «Рудьківське» є вирощування зернових а саме пшениці, ріпаку та соняшнику. В обробітку підприємства знаходиться 3042 га ріллі, середньооблікова чисельність працівників господарства за період дослідження з 2020 по 2022 рік мала тенденцію до зниження штат постійних працівників склав 33 чоловіки із середньою заробітною платою в 13992грн. У 2022 році зниження врожайності відбулося через недотримання належної агротехнології внаслідок бойових дій, мінування с.-г. угідь, евакуацію кваліфікованих кадрів.

Характеристика запроваджених інновацій на підприємстві свідчить про активне їх впровадження починаючи з 2020 року, нові технології вирощування пшениці та соняшнику, додаток для смартфона Farmi, цифрова

тематична карта, цифрові моделі рельєфу, аналітика та планування (агрохімічний паспорт поля), створення нового ринку товарів і послуг, прокладений логістичний маршрут, додаток Navizor.com, впровадження заходів з метою покращення життя населення, активна співпраця з науковими закладами, впровадження заходів з питань охорони довкілля, запровадження нових підходів до планування обсягів продукції і прибутку.

Проведений розрахунок готовності фінансової діяльності підприємства до інноваційної діяльності мала сталу позитивну тенденцію, оскільки спостерігалось суттєве поліпшення різних коефіцієнтів по відповідним рокам. Ця зміна результатів, їх відновлення та перевищенням вказує на залежність господарства від впливу цінової кон'юнктури на основні зернові культури. З метою вирівнювання в позитивний бік багаторічних тенденцій вважаємо за необхідне спрямовувати більші внутрішні й зовнішні інвестиції у розвиток транспортних, логістичних і зберігальних потужностей.

Із основних пропозицій пропонуємо впровадження інвестиційного проекту «екологоорієнтованого виробництва та вирощування продукції EGSP» а саме щоб забезпечити існуючу потребу в біодизелі, було прийнято низку умов: величина урожайності, взята для розрахунків, відповідає досягнутому значенню цього показника аналогічними сільськогосподарськими підприємствами Чернігівської області у 2022 р.; олійність ріпаку була прийнята на рівні 37 % (потенційна олійність сортів досліджуваної культури становить 44 – 47 %, але при віджимі насіння в макусі залишається близько 7 – 10 % олії); необхідна кількість ріпако-метилового ефіру (PME) була визначена шляхом збільшення на 5 % величини річних витрат дизпалива (зумовлено нижчою теплотою згорання біодизелю); частка виходу PME взята на рівні 96 %, що пояснюється обраною технологією, за якою з 1 тонни олії отримують близько 960 кг біодизелю; через об'єктивні особливості існуючої в господарстві агротехнології дослідження буде проводитися тільки відносно вирощування й переробки ярого підвиду ріпаку.

Враховуючи вирішальну роль процесів дідже талізація та цифровізації на розвиток суспільства було запропоновано систему функціональних параметрів аграрних інноваційних digital-платформ, дія яких спрямована на реалізацію інноваційного потенціалу агросфери завдяки забезпеченню дії ланцюгу агровартості на засадах комерціалізації інновацій та сприяння подолання інституційних бар'єрів та підвищення рівня інклюзивності агроінвестицій і агроінновацій.

Запропоновано портфель агроінновацій, особливістю якого встановлено множинність критеріїв: ефективність інновацій, ризики впровадження, вплив на досягнення стратегічних цілей діяльності підприємства, необхідний обсягом інвестицій та параметром взаємодії проектів, який відображає потенціал синергії, що позиціонується на матриці розміщення проектів і використовуються для балансування портфелю агроінновацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аранчій В. І., Зоря О. П., Галінська Т. С., Голбан Т. Т. Інституційні засади формування інвестиційно-інноваційних кластерів в аграрному секторі. *Український журнал прикладної економіки*. 2019. Т. 4, № 2. С. 17-23.
2. Бухало О.В., Малиш І.А. Сутність організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку аграрних підприємств. *Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки»*. Харків: ХНАУ, 2020. № 1. С. 341-351.
3. Баланюк І. Ф., Шеленко Д. І. Ефективність розвитку сільськогосподарських підприємств різних організаційно-правових форм в умовах різноукладності. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 22. С. 48–54 URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5338> (дата звернення 14.06.2022).
4. Бервено О. В., Артамонова А. Ю. Методичні підходи щодо активізації інноваційного потенціалу підприємства. *Бізнес Інформ*. 2018. № 12. С. 171-176.
5. Гнатюк Н.В., Фіщук Н.Ю. Посилення кадрового потенціалу сільських громад в сучасних умовах децентралізації. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019, № 10. С. 53-59.
6. Залєвська-Шишак А.Д., Фесун Ю. А. Роль агрохолдингів у впровадженні інновацій в аграрному секторі економіки України. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/1_2021/102.pdf (дата звернення 31.08.2023).
7. ІТ інновації в агробізнесі. 8 ключових напрямків, про які Вам варто дізнатись. UHBDP – Український проект бізнесрозвитку плодоовочівництва. URL: <https://uhbdp.org/ua/news/innovatsiji-v-apk/1306-it-innovatsii-v-ahro-biznesi-8-kliuchovykh-napriamkiv-pro-iaki-vam-var-to-diznatys> (дата звернення 02.12.2023).
8. Мазуренко О.В., Столярчук Н.М. Інноваційне забезпечення аграрного сектору економіки: аналіз стану. *Економіка АПК*. 2019. № 12. С. 37-45.

9. **Милованов** розповів, як розподілятимуть дотації аграріям у 2023 році. AgroPolit [сайт]. URL: <https://agropolit.com/news/14863-milovanov-rozpovivyak-rozpodilyatimutsya-dotatsiyi-agrariyam-u-2023-rotsi> (дата звернення: 12.01.2023).
10. **Охріменко** О.О., Скоробогатова Н.Є., Манаєнко І.М., Яресько Р.С. Управління інноваційними проектами в умовах міжнародної інтеграції: монографія. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2018. 262 с. URL: http://www.dut.edu.ua/uploads/_2098_37094451.pdf (дата звернення 11.11.2023).
11. **Про інноваційну** діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. Відомості Верховної Ради України, № 40 - IV. 2002. № 36. 266 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення 05.07.2023).
12. **Про інвестиційну** діяльність Закон України від 04.07.2002 р. Відомості Верховної Ради України, № 40 - IV. 2002. № 36. 266 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення 05.07.2023).
13. Програма підтримки розвитку агропромислового комплексу Чернігівської області на 2021-2027 роки <https://cg.gov.ua/index.php?id=28101&tp=1> (дата звернення 05.07.2023).
14. **Стратегія** сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року <https://cg.gov.ua/index.php?id=28101&tp=1> (дата звернення 05.07.2023).
15. **Соколюк** С.П. Інноваційний розвиток підприємств аграрного сектора економіки в умовах інституційних змін. *Галицький економічний вісник*. Т.: ТНТУ, 2023. Том 57. № 2. С. 107–114.
16. **Яковенко** Р.В. Інноваційні тренди в менеджменті аграрних підприємств. *Проблеми управління підприємств у сучасних умовах: Матеріали ХІХ Міжнарод. наук.-практ. конф., Київ, 18-19 квітня 2023 р.: тези доп.* К.: НУХТ, 2023. С. 140-142
17. **Яковенко** Р.В. Управління інвестиційною діяльністю підприємств аграрного сектору. *Підприємництво та бізнес-адміністрування в умовах*

діджиталізації: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., Харків, 01–28 лют. 2023 р. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. С.161-162.

18. Bogoviz A V, Sandu I S, Demishkevich G M and Ryzhenkova N E 2019 Economic Aspects of Formation of Organizational and Economic Mechanism of the Innovational Infrastructure of the EAEU Countries' Agro-Industrial Complex *Perspectives on the Use of New Information and Communication Technology (ICT) in the Modern Economy*, ed Popkova E and Ostrovskaya V (Switzerland: Springer Nature Switzerland AG) pp 108-117.

19. Barrientos-Fuentes J. C., Berg E. Impact assessment of agricultural innovations: a review. *Agronomía Colombiana*. 2021. №31(1), 120-130.

20. Ogundari, K., Bolarinwa, O. D. Impact of agricultural innovation adoption: a meta-analysis. *The Australian Journal of Agricultural and Resource Economics*. 2020. Volume 62, Issue 2. P. 217-236.

21. https://ukrstat.org/uk/operativ/oper_new.html (дата звернення 11.11.2023).

22. Yakubiv V., Poliuk M. Innovative methodologies for estimating the personnel of agricultural enterprises in Ukraine. *Scientific papers-series management economic engineering in agriculture and rural development*. 2019. Vol. 19, Iss. 1. P. 617-624.

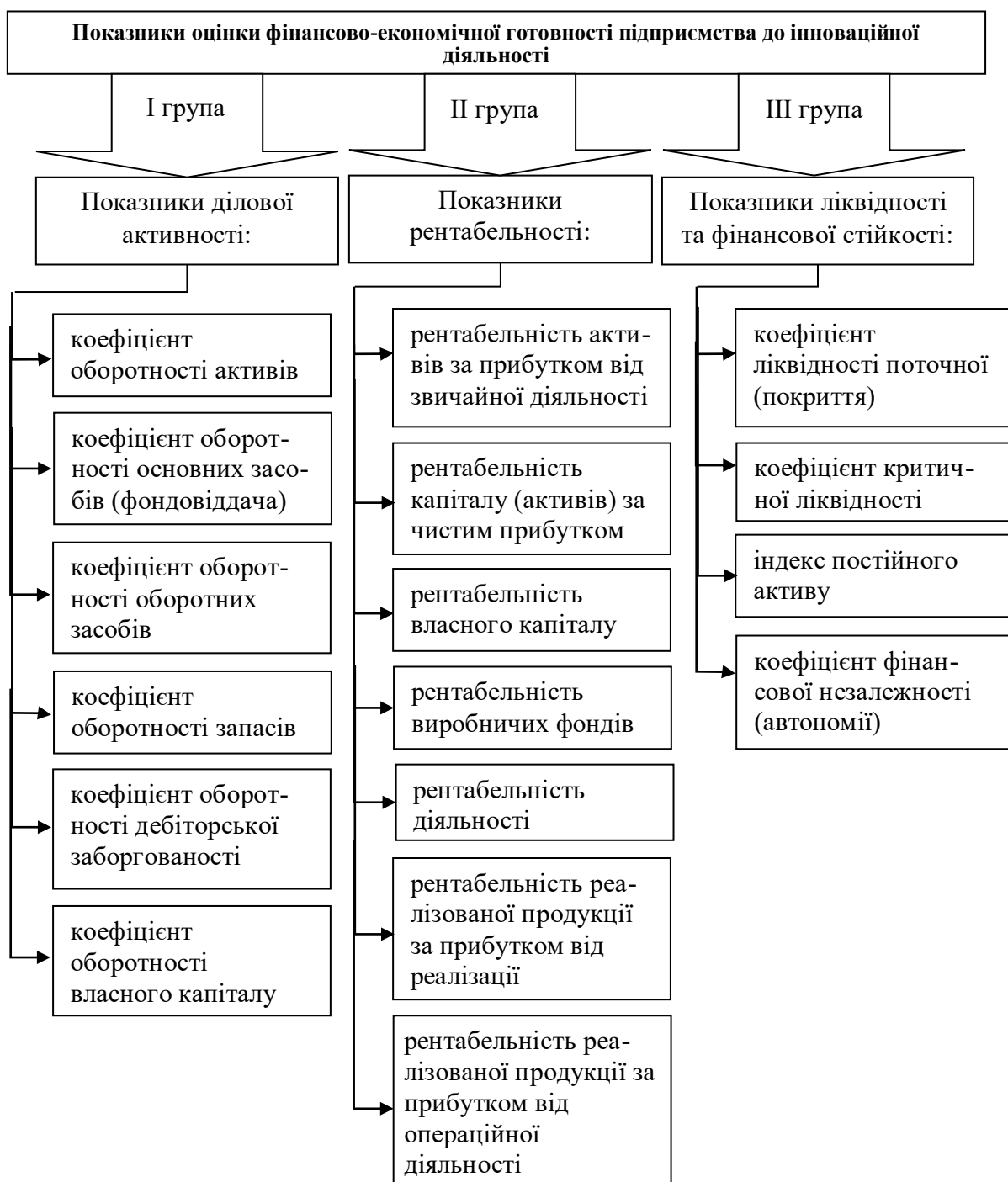
23. Khavrova K. Intellectualization of activities in the context of business digitalization the scientific heritage. *The Scientific heritage*. 2019. №39. P. 33–35.

24. Sveiby K. E. The New Organizational Wealth: Managing and Measuring Knowledge Based Assets. URL: <http://www.sveiby.com/articles/MeasureIntang> (дата звернення 15.11.2023).

25. Schwab K. The Fourth Industrial Revolution: what it means, how to respond. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2022/01/the-fourthindustrialrevolution-what-it-meansand-how-to-respond/> (дата звернення 15.08.2023)

26. Tairova, M. M., & Boltayev, S. S. Role of logistics in agriculture complex of the country. *The Scientific heritage*. 2018. №19. P. 33–35.

ДОДАТОК А

Сукупність показників оцінки рівня фінансово-економічної готовності підприємства до інноваційної діяльності